

Alueellisen taidehallinnon uudistaminen

Opetusministeriön työryhmämuistioita ja selvityksiä 2005:40

Alueellisen taidehallinnon uudistaminen

Opetusministeriön työryhmämuistioita ja selvityksiä 2005:40

Opetusministeriö • Kulttuuri-, liikunta- ja nuorisopolitiikan osasto • 2005

Undervisningsministeriet • Kultur-, idrotts- och ungdomspolitiska avdelningen • 2005

OPETUSMINISTERIÖ

Undervisningsministeriet

MINISTRY OF EDUCATION

Ministère de l'Éducation

Opetusministeriö / Undervisningsministeriet
Kulttuuri-, liikunta- ja nuorisopolitiikan osasto /
Kultur-, idrotts- och ungdomspolitiska avdelningen
PL / PB 29, 00023 Valtioneuvosto / Statsrådet
<http://www.minedu.fi>
<http://www.minedu.fi/julkaisut/index.html>
Yliopistopaino, Helsinki 2005

ISBN 952-485-055-9 (nid.)

952-485-056-7 (PDF)

ISSN 1458-8102

Opetusministeriön työryhmämuistioita ja selvityksiä 2005:40

Kuvailulehti

Julkaisija
Opetusministeriö

Julkaisun päivämäärä
31.10.2005

Tekijät (toimielimestä: toimielimen nimi, puheenjohtaja, sihteeri) Alueellisten taidetoimikuntien hallinnollista asemaa selvittävä työryhmä puheenjohtaja: Katri Santtila sihteeri: Eeva Jeronen		Julkaisun laji Opetusministeriön työryhmämuistioita ja selvityksiä	
		Toimeksiantaja Opetusministeriö	
		Toimielimen asettamis- pvm 28.1.2005	Dnro 9/040/2005
Julkaisun nimi (myös ruotsinkielinen) Alueellisen taidehallinnon uudistaminen (Förnyandet av den regionala konstförvaltningen)			
Julkaisun osat Muistio ja liitteet			
Tiivistelmä Opetusministeriön teettämä kansainvälisen arviointi Suomen taidetoimikuntalaitoksesta valmistui keväällä 2004. Arviointiraportissa esitettyjen suositusten ja niihin liittyvien kehittämissuositusten perusteella opetusministeriö asetti kaksi työryhmää: toisen pohtimaan valtion taidetoimikuntien kehittämistä ja toisen selvittämään alueellisen taiteen edistämisyhteistyön kehittämistä resursoinnin ja hallinnollisen aseman osalta. Viimeksi mainittu työryhmä on toimeksiantonsa mukaisesti selvittänyt alueellista taiteen edistämisyhteistyötä. Resursoinnin osalta selvitettiin olemassa olevia taiteen edistämisen määrärahoja sekä hallintomäärärahoja. Lisäksi selvitettiin henkilöstöresursseja. Lähtökohtana hallinnollisen aseman ratkaisemiseksi oli selvittää kahta vaihtoehtoista mallia, ns. lääninhallitusmallia ja ns. taidetoimikuntamallia. Molemmat mallit sekä niiden edut ja haitat ovat olleet pohjana työryhmän ehdotukselle hallinnollisen aseman uudistamiseksi. Työryhmä ehdottaa opetusministeriölle määrärahan ja henkilöstöresurssien lisäämistä alueellisen taiteen edistämisen ja yhteistyön kehittämiseksi. Lisäksi työryhmä ehdottaa alueellisten taidetoimikuntien hallinnollisen aseman uudistamista siten, että ne liitettäisiin taiteen keskustoimikuntaan sekä hallinnollisesti että toiminnallisesti. Lähtökohtana alueellisten taidetoimikuntien liittämiseksi taiteen keskustoimikuntaan on yhtenäisen taidetoimikuntalaitoksen muodostuminen. Tämä parantaisi erityisesti taiteen ja kulttuuripolitiikan sisällön yhteistä kehittämistä. Yhtenäinen rakenne nähdään myös taiteilijan ja kentän etuna. Malli säilyttää alueellisten taidetoimikuntien toiminnan itsenäisyyden ja vahvistaa niiden asemaa alueellisena toimijana. Mallin haasteena on mm. pienten erillisten alueyksiköiden syntyminen. Uudistuksella olisi vain taloudellisia järjestelyvaikutuksia. Työryhmän ehdotukseen hallinnollisen aseman uudistamiseksi liittyy eriyvä mielipide.			
Avainsanat Taiteen edistäminen, aluekehittäminen, taidetoimikuntajärjestelmä			
Muut tiedot			
Sarjan nimi ja numero Opetusministeriön työryhmämuistioita ja selvityksiä 2005:40		ISSN 1458-8102	ISBN 952-485-055-9 (nid.) (PDF 952-485-056-7)
Kokonaissivumäärä 45	Kieli suomi	Hinta	Luottamuksellisuus julkinen
Jakaja Yliopistopaino		Kustantaja Opetusministeriö	

Presentationsblad

Utgivare
Undervisningsministeriet

Utgivningsdatum
31.10.2005

Författare (uppgifter om organet: organets namn, ordförande, sekreterare) Arbetsgruppen för klarläggande av de regionala konstkommissionernas ställning i förvaltningen		Typ av publikation Undervisningsministeriets arbetsgruppspromemorior och utredningar	
Ordförande: Katri Santtila Sekreterare: Eeva Jeronen		Uppdragsgivare Undervisningsministeriet	
		Datum för tillsättandet av organet 28.1.2005	Dnr 9/040/2005
Publikation (även den finska titeln) Förnyandet av den regionala konstförvaltningen (Alueellisen taidehallinnon uudistaminen)			
Publikationens delar Promemoria samt bilagor			
Sammandrag En internationell utvärdering av Finlands konstkommissionsväsen, som undervisningsministeriet låtit utföra, blev klar våren 2004. På basis av utvärderingsrapportens rekommendationer och utvecklingsförslag i samband med dem tillsatte ministeriet två arbetsgrupper: den ena för att dryfta utvecklandet av statens konstkommissioner och den andra för att utreda utvecklandet av systemet för främjande av regional konst i fråga om resurstilldelning och ställning i förvaltningen. Den senare nämnda arbetsgruppen har i enlighet med sitt uppdrag granskat systemet för främjande av regional konst. I fråga om resurstilldelningen utredde arbetsgruppen befintliga anslag för konstfrämjande samt förvaltningsanslagen. Dessutom utreddes personalresurserna. Utgångspunkt för hur den administrativa ställningen skulle ordnas var två alternativa modeller, den s.k. länsförvaltningsmodellen och den s.k. konstkommissionsmodellen. Båge modellerna och deras fördelar och nackdelar har legat som grund för arbetsgruppens förslag till reform av den administrativa ställningen. Arbetsgruppen föreslår för undervisningsministeriet utökade anslag och personalresurser för utvecklingen av främjandet av regional konst och samarbetet inom denna. Arbetsgruppen föreslår också en reform av de regionala konstkommissionernas ställning i förvaltningen så att de hänförs till centralkommissionen för konst såväl i förvaltnings- som verksamhetshänseende. Utgångspunkten för att hänföra de regionala konstkommissionerna till centralkommissionen för konst är att det skall bildas ett enhetligt konstkommissionsväsen. Detta förbättrar en samlad utveckling i synnerhet av konstens och kulturpolitikens innehåll. En enhetlig struktur ses även som en fördel för konstnärerna och fältet. Modellen bevarar de regionala konstkommissionernas självständiga verksamhet och stärker deras ställning som regionala aktörer. En utmaning för modellen är bl.a. små nya särskilda regionenheter. Konsekvenserna av reformen gäller enbart de ekonomiska arrangemangen. En avvikande mening har antecknats till arbetsgruppens förslag till reform av den administrativa ställningen.			
Nyckelord Konstfrämjande, regionutveckling, systemet med konstkommissioner			
Övriga uppgifter			
Seriens namn och nummer Undervisningsministeriets arbetsgruppspromemorior och utredningar 2005:40		ISSN 1458-8102	ISBN 952-485-055-9 (htf.) (PDF 952-485-056-7)
Sidoantal 45	Språk finska	Pris	Sekretessgrad offentlig
Distribution Universitetstrycket		Förlag Undervisningsministeriet	

Description

Publisher Ministry of Education	Date of publication 31.10.2005		
Authors (if a committee: name, chair, secretary) Committee on the development of the administrative status of the regional arts promotion system Chair: Katri Santtila Secretary: Eeva Jeronen	Type of publication Committee report		
	Contacted by Ministry of Education		
	Committee appointed on 28.1.2005	Dno 9/040/2005	
Name of publication Reform of regional art administration			
Parts Report and appendices			
Abstract <p>An international evaluation of the Finnish system of art councils commissioned by the Ministry of Education was completed in spring 2004. Based on the recommendations and proposals for development, the Ministry set up two committees: one to deliberate the development of the art council system and the other to look into the development of the resources and administrative status of the regional arts promotion system.</p> <p>The latter deliberated the system of regional arts promotion in Finland, looking into the existing financial, administrative and human resources. The point of departure was two alternative models for solving the administrative status: one based on the provincial government offices and the other on art councils. Considering both models and their benefits and drawbacks, the committee puts forward its proposals for reform.</p> <p>The committee proposes that the Ministry of Education increase the financial and human resources in regional arts promotion and cooperation. Further, it is proposed that with a view to improving their administrative status the regional art councils be attached to the Arts Council of Finland both administratively and operationally.</p> <p>The purpose is to achieve a coherent art council system. This would especially improve joint development of art and cultural policy content. The structure is also seen to be in the interests of the artist and the arts field as a whole. The model would preserve the independence of the regional art councils and strengthen their position as regional actors. The challenge in the model will be the emergence of small separate regional units. The only financial consequence of the reform would be one of reallocation.</p> <p>There is one dissenting opinion recorded in the committee report regarding the proposal for the administrative reform.</p>			
Other information			
Name and number of series Opetusministeriön työryhmittömuistioita ja selvityksiä 2005:40		ISSN 1458-8102	ISBN 952-485-055-9 (pbk) (PDF 952-485-056-7)
Number of pages 45	Language Finnish	Price	Degree of confidentiality Public
Distributed by Helsinki University Press		Published by Ministry of Education	

Opetusministeriölle

Opetusministeriö asetti tammikuussa 2005 kaksi työryhmää, toisen pohtimaan valtion taidetoimikuntien kehittämistä ja toisen selvittämään alueellisten taidetoimikuntien hallinnollista asemaa. Viimeksi mainitun, 28.1.2005 asetetun työryhmän tehtävänä oli

1) selvittää alueellisten taidetoimikuntien resursointia ja arvioida sen riittävyyttä suhteessa nykyisiin tehtäviin hallintomäärärahojen, hallinto henkilöstön sekä taiteen edistämisen määrärahojen osalta

2) selvittää taidetoimikuntalaitoksen yhteistyön toimivuutta

3) selvittää alueellisten taidetoimikuntien hallinnollista asemaa

4) tehdä esityksensä ministeriölle alueellisen taiteen edistämisyhteistyön kehittämiseksi resursoinnin ja hallinnollisen aseman osalta.

Työryhmän puheenjohtajaksi opetusministeriö kutsui ylitarkastaja Katri Santtilan opetusministeriöstä ja varapuheenjohtajaksi taiteen keskustoimikunnan puheenjohtaja Hannu Sahan. Jäseniksi kutsuttiin lääninsivistysneuvos Juha Mäntyvaara Länsi-Suomen lääninhallituksesta (1.8.2005 lähtien Etelä-Suomen lääninhallituksesta), neuvotteleva virkamies Matti Korkealehto sisäasiainministeriöstä, pääsihteeri Arja Laitinen Pohjois-Savon taidetoimikunnasta sekä puheenjohtaja Hannele Yrjö-Koskinen Hämeen taidetoimikunnasta. Lisäksi kutsuttiin pysyväksi asiantuntijaksi johtaja Rauno Anttila opetusministeriöstä. Toukokuusta 2005 alkaen työryhmän työhön osallistui myös kulttuuriasiainneuvos Liisa-Maria Hakala-Zilliacus opetusministeriöstä. Työryhmän sihteerinä toimi kulttuurisihteeri Eeva Jeronen opetusministeriöstä.

Työryhmän tuli saada työnsä valmiiksi 15.6.2005, mutta sille myönnettiin jatkoaikaa 31.10.2005 asti. Työryhmä kokoontui seitsemän kertaa ja piti lisäksi yhden yhteiskokouksen valtion taidetoimikuntien kehittämistyöryhmän kanssa.

Saatuun työnsä valmiiksi työryhmä luovuttaa muistionsa opetusministeriön käyttöön.

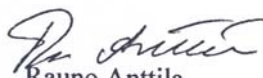
Helsingissä lokakuun 31. päivänä 2005

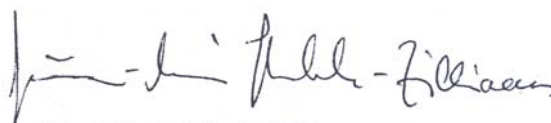
Katri Santtila

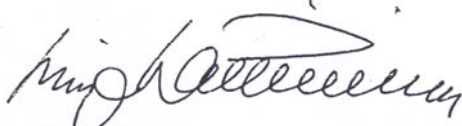
Hannu Saha

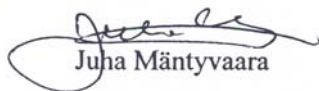
Rauno Anttila

Liisa-Maria Hakala-Zilliacus

Arja Laitinen

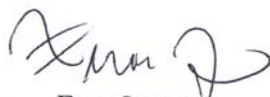
Juha Mäntyvaara

Matti Korkealehto

Hannele Yrjö-Koskinen

Eeva Jeronen

Sisältö

1	<u>Johdanto</u>	10
2	<u>Alueelliset taidetoimikunnat</u>	11
	2.1 Toimikuntien perustaminen ja nykyinen määrä	11
	2.2 Kokoonpano ja tehtävät	12
	2.3 Hallinnollinen asema	13
	2.3.1 Alueelliset taidetoimikunnat opetusministeriön hallinnonalalla	13
	2.3.2 Alueelliset taidetoimikunnat lääninhallinnossa	14
	2.3.3 Arvio hallinnollisesta asemasta	15
	2.4 Henkilöstö	16
	2.4.1 Hallintohenkilöstön määrä	16
	2.4.2 Läänintaiteilijoiden määrä ja tehtävät	16
	2.4.3 Taidetoimikuntien luottamushenkilöt	17
	2.4.4 Arvio henkilöstön riittävydestä	17
	2.5 Määrärahat	18
	2.5.1 Opetusministeriön pääluokka	18
	2.5.2 Sisäasiainministeriön pääluokka	19
	2.5.3 Arvio määrärahojen riittävydestä	19
	2.6 Yhteistyö	19
	2.6.1 Opetusministeriön, taiteen keskustoimikunnan, valtion taidetoimikuntien ja alueellisten taidetoimikuntien yhteistyö	19
	2.6.2 Yhteistyö alueellisten toimijoiden kanssa	21
	2.6.3 Arvio yhteistyöstä	22
3	<u>Alueellisten taidetoimikuntien kehittämismahdollisuudet ja niiden vaikutukset</u>	23
	3.1 Hallinnon kehittämisen reunaehdot	23
	3.2 Kulttuuripolitiikan reunaehdot	25
	3.3 Alueellisten taidetoimikuntien yhdistäminen kiinteämmin lääninhallitukseen, ns. lääninhallitusmalli	26
	3.3.1 Mallin edellyttämät muutostarpeet	26
	3.3.2 Mallin tavoitteet	27
	3.4 Alueellisten taidetoimikuntien yhdistäminen valtion taidetoimikuntalaitoksen kokonaisuuteen, ns. taidetoimikuntamalli	28
	3.4.1 Mallin edellyttämät muutostarpeet	28
	3.4.2 Mallin tavoitteet	29
4	<u>Mallien edut ja haasteet</u>	32
	4.1 Alueellisten taidetoimikuntien yhdistäminen kiinteämmin lääninhallitukseen, ns. lääninhallitusmalli	32
	4.1.1 Mallin edut	32
	4.1.2 Mallin haasteet	34

4.2 Alueellisten taidetoimikuntien yhdistäminen valtion taidetoimikuntalaitoksen kokonaisuuteen, ns. taidetoimikuntamalli	35
4.2.1 Mallin edut	35
4.2.2 Mallin haasteet	37
5 <u>Esitys opetusministeriölle alueellisen taidehallinnon uudistamiseksi</u>	<u>38</u>
<u>Lähteet</u>	<u>40</u>
Liite 1: Eriävä mielipide	41
Liite 2: Läänintaiteilijoiden määrä toimikunnittain 14.9.2005	42
Liite 3: Määrärahojen jakautuminen toimikunnittain vuonna 2005	43
Liite 4: Alueellisten taidetoimikuntien määrärahojen kehitys 1999–2005	44

1 Johdanto

Suomen taidetoimikuntajärjestelmää voidaan pitää kansainvälisesti tarkasteltuna sekä ainetlaatuksena että toimivana. Järjestelmä perustuu luottamushenkilöiden tekemään vertaisarviointiin, jossa olennaista on asiantuntemus. Tärkeä osa Suomen taiteenedistämisyjärjestelmää ovat alueelliset taidetoimikunnat, joiden toiminta on laaja-alaista. Toiminta sisältää apurahajärjestelmän lisäksi projektitoiminnan sekä läänintaiteilijajärjestelmän.

Alueellisen taiteen edistämisen kehittämiseen on otettu usein kantaa. Viimeisimmät asiaa koskevat selvitykset ovat valtionalouden tarkastusviraston kertomus vuodelta 2002¹ ja opetusministeriön tilaama kansainvälinen arviointi Suomen taidetoimikuntalaitoksesta vuodelta 2004². Tehdyissä selvityksissä on käynyt ilmi ongelmia, joiden katsotaan heikentävän alueellisten taidetoimikuntien toiminnan tehokkuutta. Ongelmallisiksi on koettu toimikuntien hallinnollinen ja taloudellinen asema sekä yhteistyö taidetoimikuntajärjestelmän sisällä ja alueellisten toimijoiden kanssa.

Tämän julkaisun luvussa 2 käsitellään ja arvioidaan alueellisten taidetoimikuntien nykyisiä resursseja, yhteistyötä ja hallinnollista asemaa. Luvussa 3 tuodaan esille kehittämisen reunaehdot ja valtionhallinnon että kulttuuripolitiikan näkökulmasta. Näiden perusteella esitetään kaksi vaihtoehtoista mallia alueellisen taiteen edistämisen kehittämiseksi. Toinen malli perustuu siihen, että taide- ja kulttuuriasiat liitettäisiin hallinnolliseksi osaksi lääninhallitusten sivistysosastoja mm. alueellisia liikuntaneuvostoja vastaavalla tavalla. Toisen mallin avulla puolestaan pyritään luomaan taiteen edistämisen kokonaisuus yhdistämällä alueelliset taidetoimikunnat taiteen keskustoimikunnan yhteyteen toiminnallisesti ja hallinnollisesti. Tämän mallin lähtökohtana on ajatus siitä, että taiteen toimialaa ja arvostusta nostaa vain kokonaisuuden korostaminen ja sen saaminen toimimaan nykyistä paremmin.

Luvussa 4 arvioidaan esitettyjen mallien etuja ja haasteita. Laadittujen selvitysten ja työryhmän tekemien arviointien perusteella luvussa 5 esitetään ehdotuksia alueellisten taidetoimikuntien resursoinnin ja yhteistyön kehittämiseksi. Lisäksi työryhmä esittää oman ehdotuksensa alueellisten taidetoimikuntien hallinnollisen aseman ratkaisemiseksi.

---

¹ *Alueelliset taidetoimikunnat*. Valtionalouden tarkastusviraston tarkastuskertomus 29/2002.

² *An International Evaluation of the Finnish System of Arts Councils*. Opetusministeriön julkaisu 2004:3.

2 Alueelliset taidetoimikunnat

Alueellista taidetoimikuntajärjestelmää ohjaavat säädökset

Taidetoimikuntalaitosta ohjaavat taiteen edistämisen järjestelystä annettu laki eli taiteenedistämislaki (328/1967) siihen myöhemmin tehtyine muutoksineen (lait taiteen edistämisen järjestelystä annetun lain muuttamisesta 712/1991, 635/1997, 366/2000, 667/2002 ja 283/2004), taiteen edistämisen järjestelystä annettu asetus eli taiteenedistämisasiasetus (asetus taiteen edistämisen järjestelystä 1105/1991) siihen myöhemmin tehtyine muutoksineen (asetukset taiteen edistämisen järjestelystä annetun asetuksen muuttamisesta 636/1997, 474/2000 ja 380/2004) sekä eräät muut päätökset (valtionneuvoston päätös alueellisten taidetoimikuntien lukumäärästä ja toimialueista 817/1997).

2.1 Toimikuntien perustaminen ja nykyinen määrä

Läänien taidetoimikunnat perustettiin vuonna 1968 osaksi valtion taidetoimikuntajärjestelmää. Taiteen edistämislaki (328/67) tuli voimaan 1.1.1968. Sen mukaan "alueellisen taide-elämän edistämistä varten kussakin läänissä on yksi tai useampi alueellinen taidetoimikunta siten kuin opetusministeriö tarkemmin määrää".

Vuosina 1968–1987 läänien taidetoimikunnat olivat opetusministeriön alaisia itsenäisiä toimijoita alueilla. Vuonna 1988 niiden henkilöstö läänintaiteilijoita lukuun ottamatta siirrettiin opetusministeriön hallinnonalalta sisäasiainministeriön hallinnonalalle lääninhallitukseen. Asetus taiteen edistämisen järjestelystä annetun asetuksen muuttamisesta (203/1988) samoin kuin uusi lääninhallitusasetus (202/1988) tulivat voimaan 15.3.1988. Samalla läänin taidetoimikunnan toimistotehtävät siirrettiin hoidettavaksi lääninhallituksessa. Vuoden 1989 alusta myös toimikunnan tilinpito ja maksuliikenne siirtyivät lääninkonttorin hoidettavaksi.

Lääninuudistuksen toteuduttua läänien taidetoimikunnista tuli alueellisia taidetoimikuntia vuonna 1998. Niiden määrä on nyt kolmetoista aiemman yhdentoista sijaan, kun Pirkanmaan ja Satakunnan taidetoimikunnat aloittivat työnsä 1.1.1998. Etelä-Suomen läänissä on kolme toimikuntaa: Hämeen taidetoimikunta (Hämeenlinna), Kaakkois-Suomen

taidetoimikunta (Kouvola) ja Uudenmaan taidetoimikunta (Helsinki). Itä-Suomen läänissä on kolme toimikuntaa: Etelä-Savon taidetoimikunta (Mikkeli), Pohjois-Karjalan taidetoimikunta, (Joensuu) ja Pohjois-Savon taidetoimikunta (Kuopio). Lapin läänissä on yksi toimikunta, Lapin taidetoimikunta (Rovaniemi). Länsi-Suomen läänissä on viisi toimikuntaa: Keski-Suomen taidetoimikunta (Jyväskylä), Pirkanmaan taidetoimikunta (Tampere), Pohjanmaan taidetoimikunta, (Vaasa), Satakunnan taidetoimikunta (Pori) ja Varsinais-Suomen taidetoimikunta (Turku). Oulun läänissä on yksi toimikunta, Oulun läänin taidetoimikunta (Oulu).³

Taiteen edistämislain 2 §:n mukaan taidetoimikunnat ovat opetusministeriön alaisia. Alueelliset taidetoimikunnat ovat valtion taidetoimikuntaorganisaation alueellisesti toimivaltaisia hallintoviranomaisia. Niiden hallinnollinen asema on kolmitahoinen: toiminnan ohjaus on opetusministeriöllä, hallinnon ohjaus sisäasiainministeriöllä ja taiteen edistämiseen tarkoitettujen määrärahojen kohdentamista koskeva päätöksentekovalta on toimikunnalla itsellään. Alueellisilla taidetoimikunnilla on toimikunnan itsensä vahvistama työjärjestys.

2.2 Kokoonpano ja tehtävät

Taidetoimikuntia asetettaessa on taiteen edistämislain mukaan huolehdittava siitä, että taiteen eri lajit tulevat edustetuiksi niissä ja että myös alueelliset ja kielelliset näkökohdat otetaan huomioon. Alueelliseen taidetoimikuntaan kuuluu enintään 11 jäsentä, jotka lääninhallitus määrää alueellisia taiteen ja kulttuuripolitiikan järjestöjä ja laitoksia kuultuaan näiden ehdottamista henkilöistä. Alueellisten taidetoimikuntien jäsenten tulee olla jonkin taiteen alan tai alueellisen kulttuuripolitiikan tuntijoita. Puheenjohtajan ja varapuheenjohtajan toimikunta valitsee keskuudestaan. Taidetoimikunnan toimikausi on kolme vuotta. Sama henkilö voi olla taidetoimikunnan jäsenenä korkeintaan kaksi perättäistä toimikautta.

Alueellisten taidetoimikuntien perusluonne on säilynyt niiden olemassaolon ajan paljolti muuttumattomana. Valtion aluehallinnon uudistuksessa alueellisten taidetoimikuntien asema ja tehtävät jäivät ennalleen. Taiteen edistämislain 2 §:n mukaan "alueellisen taidetoimikunnan tehtävänä on toimialueellaan edistää taidetta sekä sen harjoittamista ja harrastamista. Toimikunta voi sen käytettäväksi osoitettujen määrärahojensa rajoissa myöntää taiteilija- ja kohdeapurahoja sekä muita avustuksia. Tarkemmat säännökset toimikunnan tehtävistä annetaan valtioneuvoston asetuksella."

Asetuksen (380/2004) mukaan alueellisen taidetoimikunnan tehtävänä on

- seurata ja arvioida taiteen yleistä kehitystä toimialueellaan
- edistää taiteen harjoittamista ja harrastamista toimialueellaan sekä tähän liittyvää tiedotusta ja julkaisutoimintaa
- edistää yhteistyötä taide- ja kulttuurielämän ja muiden toimijoiden kesken toimialueellaan
- jakaa toimikunnan käytettäviksi osoitettujen määrärahojen rajoissa taiteilija- ja kohdeapurahoja sekä muita avustuksia
- valvoa jakamiensa varojen käyttöä
- edistää kansainvälistä toimintaa toimialueellaan
- antaa lausuntoja ja selvityksiä taidetta koskevista asioista
- ottaa työsopimussuhteinen läänintaiteilija ja muut taidetoimikuntaan työsopimussuhteessa olevat henkilöt
- suorittaa ne muut taiteen edistämistä koskevat tehtävät, jotka opetusministeriö toimikunnalle antaa.

---

³ Valtioneuvoston päätös 817/1997 alueellisten taidetoimikuntien lukumäärästä ja toimialueista.

Alueelliset taidetoimikunnat kohdentavat opetusministeriön niille osoittamat taiteenedistämismäärärahat alueellaan pääosin taiteilija-apurahoihin (kohdeapurahoihin ja työskentelyapurahoihin), yhteisöjen valtionavustuksiin, läänintaiteilijoiden palkkaamiseen sekä erilaisiin omiin ja yhteistyössä muiden tahojen kanssa toteutettuihin hankkeisiin. Jotkut alueelliset taidetoimikunnat ovat mukana myös vierasateljeetoiminnassa.

2.3 Hallinnollinen asema

2.3.1 Alueelliset taidetoimikunnat opetusministeriön hallinnonalalla

Taidetoimikunttiin kohdistetun ulkoisen ohjauksen keskeisin muoto on tulosohjaus, joka otettiin käyttöön 1994. Nykyisin tulossopimus tehdään kolmeksi vuodeksi ja toiminta- ja taloussuunnitelma neljäksi vuodeksi. Vuosittain päivitetään ja allekirjoitetaan hankesalkku, josta näin tulee vuosittaisen tulossopimus.

Opetusministeriö käy vuosittain maaliskuussa alueellisten taidetoimikuntien kanssa tulossopimusneuvottelut, jolloin toimikunnat tekevät ministeriölle ehdotuksensa tulevasta toiminnasta sekä niihin tarvittavista resursseista mukaan lukien läänintaiteilijoiden määrän. Neuvotteluissa ovat mukana yleensä toimikunnan puheenjohtaja ja pääsihteeri, opetusministeriön edustajat sekä taiteen keskustoimikunnan puheenjohtaja ja pääsihteeri. Sopimuksen allekirjoittavat toimikunnan puolesta puheenjohtaja ja sihteeri ja opetusministeriön puolesta kulttuuri-, liikunta- ja nuorisopolitiikan osaston ylijohtaja ja alueellisista taidetoimikunnista vastaava virkamies.

Taiteen keskustoimikunnan tehtäviin lisättiin vuonna 2000 (474/2000 taiteenedistämisasiasetuksen muutos, kohta 3) tehtävä huolehtia taiteen eri alojen yhteistoiminnan kehittämisestä ja toimia yhdyssiteenä toisaalta valtion eri taidetoimikuntien välillä, mukaan lukien alueelliset taidetoimikunnat, sekä toisaalta niiden ja opetusministeriön välillä. Vaikka taiteen keskustoimikunta on mukana neuvotteluissa, ei sillä ole roolia alueellisten taidetoimikuntien ohjauksessa.

Tulosohjausprosessia tehostettiin vuonna 2001, jolloin luotiin alueellisia taidetoimikuntia varten uusi määrärahojen jakomalli. Tavoitteena oli tehdä jakomenettely läpinäkyväksi. Toimikuntien perustoiminnan turvaamiseksi tarvittavan määrärahan suuruuden (85 % taiteenedistämismäärärahaa) määrittämiseksi luotiin seuraavat kriteerit:

1. Alueella toimivien taiteilijoiden määrä.
2. Alueella toimivien taide- ja kulttuurijärjestöjen ja alan muiden toimijoiden määrä.

Näitä kahta kuvaamaan valittiin toimikuntaan kolmen viimeisen vuoden aikana saapuneiden apuraha- ja avustushakemusten määrä.

3. Läänintaiteilijoiden määrä.
4. Aluekehitys.

Taidetoimikuntien toiminnan tavoitteena on pyrkiä tasaamaan alueiden välisiä kehityseroja taiteen näkökulmasta. Aluekehitystuki on jaettu kolmeen luokkaan. Lisäksi noin 15 % toimikunnan taiteenedistämismäärärahoista perustuu tuloksellisuuteen. Se vaihtelee vuosittain ja on tarkoitettu valtion talousarviossa taidetoimikunnille asetettujen tavoitteiden ja opetusministeriön toimintapolitiikan mukaisiin toimikunnan yksin tai yhteistyössä toteuttamiin taiteenedistämishankkeisiin.

Uusi määrärahojen jakomalli ei juuri muuttanut perinteistä toimikuntien rahanjakomallia, mutta antoi opetusministeriölle entistä paremmat mahdollisuudet ohjata alueellisten taidetoimikuntien hanketoimintaa. Vaikka määrärahat jaetaan toimikunnille edellä mainittujen kriteerien perusteella, voivat toimikunnat päättää varojen käytöstä itsenäisesti eivätkä ne ole sidottuja käyttämään määrärahoja jakokriteerien suhteessa.

Taiteenedistämisasiasetuksen 20 §:n mukaan toimikuntien tulee vuosittain ennen maaliskuun loppua antaa opetusministeriölle kertomus toiminnastaan.

2.3.2 Alueelliset taidetoimikunnat lääninhallinnossa

Lääninhallitukseen on koottu alueellisia hallintotehtäviä, myös kulttuurihallintoon liittyviä. Lääninhallitus on valtion yleinen alueellinen hallintoviranomainen, joka toimii eri hallinnonalojen tehtäviä hoitaessaan asianomaisen ministeriön ohjauksessa ja valvonnassa (lääninhallituslaki 22/1997 ja lääninhallitusasetus 120/1997). Lääninhallitus hoitaa, sen mukaan kuin erikseen säädetään, oikeushallintoon, pelastus- ja poliisihallintoon, opetus- ja kulttuurihallintoon sekä liikunta- ja nuorisotoimeen, maa- ja metsätaloushallintoon, liikennehallintoon, kuluttaja-, kilpailu- ja elintarvikehallintoon sekä sosiaali- ja terveysthallintoon liittyviä tehtäviä. Taiteen edistäminen ei kuulu lääninhallituksen tehtäviin. Myöskään lakiin alueiden kehittämisestä (1135/1993) ei sisälly taidetta alueellisena kehittämistehtävänä. Aluekehitysviranomaisina toimivat lain mukaan maakuntien liitot.

Opetusministeriön ja lääninhallitusten vuosien 2006–2007 tulossopimusehdotuksen mukaan lääninhallitusten sivistysosastot ovat tärkeitä yhteistyökumppaneita ja osaajia alueellisessa kehittämistyössä. Opetusministeriön hallinnonalan painotukset on sisällytetty alueellisiin ja sektorikohtaisiin kehittämissuunnitelmiin ja -strategioihin. Lääninhallitus kokoaa sektorikohtaiset kehittämissuunnitelmat sivistyshallinnon alan alueellisiksi kehittämissuunnitelmiin sekä koordinoi alueiden välistä yhteistyötä yhteen sovittaen sivistyshallinnon tavoitteita ja toimenpiteitä alueiden välillä.

Vuonna 1988 läänien taidetoimikuntien henkilöstö läänintaiteilijoita lukuun ottamatta siirrettiin opetusministeriön hallinnonalalta lääninhallituksiin. Urheilu- ja nuorisolautakuntien sihteerit oli siirretty lääninhallituksiin jo aiemmin. Kulttuuritoimen liittäminen lääninhallintoon oli osa väliportaanhallinnon uudistusta. Esillä ollut työryhmän ehdotus, että urheilu- ja nuorisolautakuntien sekä taidetoimikuntien henkilöstö lääninhallituksissa muodostaisi erityisen sihteeristön, ei toteutunut.⁴ Muutoksessa toimikuntien taloushallinnon tehtävät (maksuliikenne, kirjanpito) siirtyivät toimikunnilta lääninhallituksille. Siirretyn henkilöstön palkkausmenot siirtyivät maksettaviksi lääninhallitusten määrärahoista. Lääninhallitus ottaa virkasuhteeseen taidetoimikunnan hallintohenkilökunnan toimikunnan esityksestä. Lääninhallituksissa taidetoimikuntien hallintohenkilöstö on sivistysosaston päällikön alaisuudessa, paitsi Lapin lääninhallituksessa se on suoraan maaherran alaisuudessa.

Opetusministeriö solmii lääninhallitusten kanssa sivistystointia koskevan kolmivuotisen tulossopimuksen, joka tarkistetaan vuosittain. Siihen sisältyy myös taiteen toimialue. Tulossopimuksen mukaan taidetoimikunnan henkilöstön taidetta koskeva asiantuntemus on molemminpuolisesti vuorovaikuttaen käytettävissä koko alueellista sivistyselämää koskevassa suunnittelussa, päätöksenteossa ja arviointitoiminnassa. Opetusministeriön ja lääninhallitusten välisissä tulossopimuksissa on mainittu myös, että "päätettäessä opetusministeriön hallinnonalaan kuuluvista rakennerahasto- ja Interreg-yhteisöaloitehankkeista, joissa on kulttuurinen ulottuvuus, on taidetoimikunnan toimialan osalta kuultava alueellista taidetoimikuntaa (paitsi Lapissa)". Lisäksi tulossopimuksessa sovitaan henkilöstöresursseista.

Lääninhallitukset eivät yleensä tee tulossopimuksia alueellisten taidetoimikuntien kanssa – poikkeuksena Lapin taidetoimikunta –, vaan hallintohenkilöstöstä tehdään tavanomaiset tehtävänkuvaukset. Lääninhallitus käy tulos- ja kehityskeskustelut hallintohenkilöstön kanssa vuosittain uuteen palkkausjärjestelmään liittyen. Lapissa ja Oulussa pääsihteerit on asetettu uuteen palkkausjärjestelmään siirryttäessä vaatavuusryhmään 8, muissa ryhmiin 7. Suunnittelija (Uusimaa) on ryhmässä 5, osastosihteerit ryhmissä 3, 3.1 tai 4 ja toimistosihteerit ryhmissä 2 ja 3. Opetusministeriö on lähettänyt sisäasiainministeriölle kirjeen (16.9.2004, 5/601/2004), jossa se kiinnittää huomiota toimikuntien vaatavuusryhmien eriarvoisuuteen ja on toivonut tilanteen korjaamista.

---

⁴ *Alueellisten kulttuuripalveluiden työryhmän muistio*. Opetusministeriön työryhmien muistioita 1993:33.

2.3.3 Arvio hallinnollisesta asemasta

Alueellisten taidetoimikuntien hallinnolliseen asemaan on otettu kantaa vuosien saatossa usein, ja vuoroin on esitetty alueellisten taidetoimikuntien kytkemistä joko toiminnallisesti tai hallinnollisesti tai molemmilla tavoilla joko tiukemmin lääninhallituksiin tai taiteen keskustoimikuntaan. Valtiontilintarkastajat esittivät vuonna 1988, että taidetoimikuntien hallintoasiat ja myös apuraha- sekä valtioavustuspäätökset tulisi siirtää lääninhallituksiin. Valtiontalouden tarkastusviraston tarkastuskertomuksessa vuodelta 2002⁵ esitetään, että toimikuntalaitosta tulee kehittää niin, että järjestelmästä tulee opetusministeriön alaisuudessa toimiva yhtenäinen kokonaisuus. Vastaava kanta esitetään myös taide- ja taiteilijapoliittisessa ohjelmassa⁶ ja sen perusteella laaditussa taide- ja taiteilijapoliittisessa periaatepäätöksessä⁷. Viimeksi asiaan on ottanut kantaa kansainvälinen arviointiryhmä vuonna 2003 raportissaan⁸, jossa todetaan, että järjestelmästä puuttuu yhtenäisyys. Arviointiryhmä esitti, että alueelliset taidetoimikunnat joko kytketään taiteen keskustoimikuntaan tai aluekehitysviranomaisiin eli maakunnan liittoihin.

Lääninhallitusten toimintamäärärahat tulevat sisäasiainministeriön talousarvion kautta, mutta toiminnan ohjaus kunkin hallinnonalan ohjaavan viranomaisen, ministeriön tai muun keskusviranomaisen, kautta. Monialaisen hallintoviranomaisen toimintamallin haaste on ohjauksen yhteensovittaminen. Lääninhallituksen osastot tekevät omat tulossopimuksensa ohjaavan ministeriön kanssa. Niissä sovitaan tulostavoitteiden lisäksi yleensä myös osaston tehtäväalan käytössä olevista voimavaroista. Tämän järjestelyn eli alueellisen yleishallintoviranomaisen etuna ja mahdollisuutena nähdään voimavarojen yhteiskäyttö ja eri toimialojen toisiltaan saama synergiaetua. Samalla vältetään myös pirstaleinen valtion aluehallinto eli piirihallinto. Mallin haittana ja vaarana on ohjauksen elementtien – voimavarojen ja tulostavoitteiden – eriytyminen ja niiden työläs yhteensovittaminen.

Taidetoimikunnan asioissa taidetoimikunnan pääsihteeri saa ohjausta taidetoimikunnan puheenjohtajalta. Hallinnollinen esimies on pääsääntöisesti lääninhallituksen sivistisosaston osastopäällikkö. Järjestelyä voidaan kuvailla jossain määrin samoilla arvioilla kuin koko lääninhallituksen ohjauksen yhteensovittamista. Alueelliset taidetoimikunnat poikkeavat kuitenkin vielä muista lääninhallituksen osastoista, koska taide ei kuulu lääninhallituksen toimialaan, vaan tehtävää hoitaa itsenäisesti taidetoimikunta, jolla on itsenäinen päätöksentekovoima. Asema sekä opetusministeriön että lääninhallituksen ohjattavana aiheuttaa toimikunnissa hallinnollista ristiriitaa ja epätietoisuutta hallinnollisissa asioissa ja osin myös resurssien maksimaalisen käytön vajetta. Tähän käsitykseen ovat päätyneet mm. asiantuntijat kansainvälisessä arvioinnissa. Työryhmä yhtyy tähän käsitykseen. Erityistä ongelmaa ovat tuottaneet mm. työnjohdolliset kysymykset.

Osin edellä esitetystä tilanteesta johtuen taidetoimikuntien toiminnan kehittämisessä ja ohjauksessa on ollut puutteita. Vaikka toimikunnat aikanaan perustettiin aluepoliittisista syistä osana taiteenedistämisen järjestelmää, ei valtakunnallisessa aluepoliittisessa suunnittelussa ja kehittämisessä yleensä ole käsitelty taidetoimikuntia. Alueellisten taidetoimikuntien kehittämistä on tarkasteltu myös erillään taiteen keskustoimikunnan ja valtion toimikuntien kehittämisestä. Järjestelmää ei ole juurikaan tarkasteltu kokonaisuutena: taiteen edistämisen järjestelmän yhtenäinen kehittäminen on puuttunut.

Työryhmä on päätenyt työssään selvittämään kahta vaihtoehtoista mallia, joilla tilanteeseen haetaan ratkaisua. Mallit on selvitetty luvussa 3.

⁵ *Alueelliset taidetoimikunnat*. Valtiontalouden tarkastusviraston tarkastuskertomus 29/2002.

⁶ *Taide on mahdollisuuksia. Ehdotus valtion taide- ja taiteilijapoliittiseksi ohjelmaksi*. Taide- ja taiteilijapoliittinen toimikunta TAO. Opetusministeriö, 2002.

⁷ *Valtioneuvoston periaatepäätös taide- ja taiteilijapoliitikasta*. Statsrådets principbeslut om konst- och konstnärspolitik. Opetusministeriön julkaisuja 2003:20.

⁸ *An International Evaluation of the Finnish System of Arts Councils*. Opetusministeriön julkaisuja 2004:3.

2.4 Henkilöstö

2.4.1 Hallintohenkilöstön määrä

Alueellisten taidetoimikuntien sihteerit olivat aluksi sivutoimisia, mutta jo 1970-luvun puolivälistä alkaen päätoimisia. Nimike muutettiin pääsihteeriksi 1988. Jokaisessa toimikunnassa on lisäksi yksi tai kaksi osasto- tai toimistosihteerä. Uudenmaan taidetoimikunnassa ja Oulun läänin taidetoimikunnassa on lisäksi suunnittelija. Oulussa osastosihteerin virka muutettiin suunnittelijaksi, koska aluepolitiikkaan liittyvät hallinnolliset tehtävät ovat lisääntyneet huomattavasti erityisesti EU:n myötä. Opetusministeriö on esittänyt yhden uuden viran perustamista jokaiseen alueelliseen taidetoimikuntaan, jotta aluekehittäminen niiden toiminnassa vahvistuisi tapahtuneiden muutosten mukaisesti⁹. Tämä ei kuitenkaan ole toistaiseksi toteutunut. Taidetoimikunnassa voi myös olla henkilöstöä erillisellä projektisopimuksella, jolloin työ tehdään palkkioperusteisesti ja on yleensä selvitysmiestyyppistä. Lisäksi toimikunnalla voi olla muuta tilapäistä työvoimaa, kuten työllistettyjä ja harjoittelijoita. Joskus työllistetyt ovat olleet taiteilijoita.

2.4.2 Läänintaiteilijoiden määrä ja tehtävät

Läänintaiteilijatoiminta alkoi kokeiluna kolmessa läänissä vuonna 1972. Pyrkimyksenä oli mm. alueellisen eriarvoisuuden vähentäminen, tarve saada alueellisen taidehallinnon palvelukseen pätevää taiteellisen koulutuksen saanutta työvoimaa erilaisiin ohjaus-, järjestely- ja ideointitehtäviin sekä halu täydentää valtion taiteilija-apurahajärjestelmää uudella läänin tason tukijärjestelmällä. Muutaman vuoden kuluttua järjestelmä oli kokeiltavana jo kaikissa lääneissä. Tässä vaiheessa opetusministeriö antoi asiaa koskevat yleisohjeet ja rajoitti läänintaiteilijoiden enimmäismäärän kolmeksi kussakin läänissä. Nämä yleisohjeet on sittemmin kumottu. Järjestelmä vakinaistettiin 1984 ja perustettiin ohjaavien läänintaiteilijoiden toimet. Nimike muutettiin läänintaiteilijaksi vuonna 1998.

Läänintaiteilija on määräaikaisessa työsopimussuhteessa alueelliseen taidetoimikuntaan ja ainoa taidetoimikunnan henkilökuntaan kuuluva, joka ei ole palvelussuhteessa lääninhallitukseen. Läänintaiteilijan palkka maksetaan opetusministeriön alueellisille taide-toimikunnille vuosittain osoittamista taiteenedistämismäärärahoista. Tässä suhteessa läänintaiteilija eroaa alueellisen taidetoimikunnan muusta henkilöstöstä, jonka palkkauksesta vastaa lääninhallitus.

Valtion talousarvion perusteella läänintaiteilijoiden enimmäismäärä on vuodesta 1999 alkaen ollut 49. Käytännössä määrä ei kuitenkaan ole näin suuri, sillä jotkut toimikunnat kohdistavat taiteenedistämismäärärahansa muuhun kuin läänintaiteilijoiden enimmäismäärän palkkaamiseen. Tällä hetkellä käytössä on 46 htv. Läänintaiteilijoiden palkkaukseen kuuluu kaikkiaan noin kolmannes toimikuntien taiteenedistämisvaroista.

Läänintaiteilijat tekevät vuosittain toimintasuunnitelman ja raportoivat toimikunnalle toiminnastaan. Läänintaiteilijoita on yhä enemmän alettu käyttää resurssina projekteissa, jotka toimikunta joko itsenäisesti tai yhteistyössä muiden kanssa järjestää. Heidän toiminnallinen sidoksensa toimikuntaan on siis tiivistynyt. Uusi ilmiö on myös tuottajaläänintaiteilijat. He voivat mm. edistää taiteen harrastamista, etsiä yhteistyökumppaneita ja työtilaisuuksia taiteilijoille sekä jossain määrin myös toteuttaa omia taiteellisia projektejaan. Läänintaiteilijan toimitilat ovat pääsääntöisesti toimikunnan tilojen yhteydessä, mutta osa kuitenkin edelleen "etätyöskentelee" kodeissaan alueen kunnissa.

---

⁹ Lääninhallitusten voimavaruussuunnitelma 2.6.2004.

2.4.3 Taidetoimikuntien luottamushenkilöt

Alueellinen taidetoimikunta koostuu luottamushenkilöistä. Yhteensä alueellisissa taide-toimikunnissa on taiteen edistämisen resurssina noin 140 eri taiteen alojen ammattilaista.

Alueellinen taidetoimikunta on päättävä elin, jonka päätökset hallintohenkilöstö toi-meenpanee. Luottamushenkilöt antavat asiantuntemuksensa toimikunnan käyttöön ja alu-eellisen taiteen edistämisen työhön. Alueellisten taidetoimikuntien luottamushenkilöt osal-listuvat normaalin kokoustoiminnan lisäksi toimikunnan hankkeiden suunnittelu- ja toteu-tustyöhön sekä yhteistyökumppanien kanssa käytäviin neuvotteluihin. Luottamushenkilöi-den tekemä korvaukseton työpanos alueellisen taiteen edistämisessä on suuri, esimerkiksi puheenjohtajilla kokousten lisäksi keskimäärin noin 300 tuntia vuosittain.

2.4.4 Arvio henkilöstön riittävydestä

Alueellisten taidetoimikuntien hallintohenkilöstön määrä on pysynyt niiden olemassaolon aikana muuttumattomana, ja se tulisikin saattaa vastaamaan nykypäivän tehtäviä. Hallin-non ja sitä kautta myös taidehallinnon työ on muuttunut sisällöltään ja teknisesti. Työn sisällön muuttuminen näkyy mm. erilaisen ohjelmatyön määrän kasvussa. Tämän johdosta luottamushenkilöstö on taiteen edistämisen kannalta merkittävä resurssi. Toimikunnissa nykyisin varsin keskeistä taidetoimikunnan luottamushenkilöiden korvauksetonta työ-panosta ei voida korvata pelkällä hallinnollisella henkilöstöllä.

Alueelliset taidetoimikunnat perustettiin aikanaan osaksi taiteenedistämijärjestelmää aluepoliittisista syistä. Kytköksen aluepolitiikkaan, maakuntien strategiatyöhön sekä ra-kennerahastotyöhön tulisi olla huomattavasti vahvempi kuin mihin nyt on mahdollisuuk-sia. Myös seurannan ja arvioinnin toteuttamista ja kehittämistä edellytetään valtionhallin-nossa entistä enemmän. Arviointitietoon perustuvaan alueelliseen kehittämiseen erilaisten yhteistyöhankkeiden avulla tulisi voida panostaa entistä vahvemmin. Edellä mainitut, mää-rältään lisääntyneet tehtävät ovat luonteeltaan sellaisia, että ne edellyttävät asiantuntijuutta sekä säännöllistä työpanosta. Esimerkiksi toimialan rakennerahastohankkeisiin liittyvää seurantaa ja tiedotustyötä, hankkeiden koordinoitua, yhteistyötä maakunnan liittojen kanssa sekä arviointimenetelmien kehittämistä ei voida tehdä yhden virkamiehen, pääsih-teenin, voimin. Luottamushenkilöiltä tai läänintaiteilijoilta ei tällaista työpanosta voida edellyttää.

Lähtökohtana tulee olla, että toimikuntien hallinnollinen tilanne on tasapuolinen. Se ei saisi olla riippuvainen luottamushenkilöiden työpanoksesta eikä saatavilla olevasta tilapäi-sestä tai tiloihin sijoitettavissa olevasta lisähenkilökunnasta. Pysyvä perushenkilöstö tulisi turvata kaikille toimikunnille samalla tavalla, työnjakokysymysten tulisi olla selkeät ja henkilöstön motivoitunutta.

Henkilöstöresurssia olisi tarpeen suunnata mm. aluekehittämiseen ja alueohjelmatyö-hön vaikuttamiseen, seudullisen kulttuuriyhteistyön kehittämiseen ja kunkin toimikunnan oman kulttuuri- ja taidepoliittisen suunnittelutyön jäntevöittämiseen. Säännöllisen lisätyö-voiman avulla voitaisiin pienten toimistojen työnjakoa kehittää henkilöstön osaamisaluei-den mukaisesti ja turvata myös muissa työyhteisöissä normaalit kokonaistyöajat ja loman-käyttöoikeudet ilman, että asiakaspalvelu siitä kärsii. Työryhmä kannattaa sitä, että jatke-taan henkilöstörakenteen kehittämistä vastaamaan esitettyjä haasteita resurssien puiteissa.

Alueelliset taidetoimikunnat ovat pystyneet monipuolisesti hyödyntämään lyhytaikai-sia työsuhteita palkkaamalla harjoittelijoita, asiantuntijoita ja projektisuunnittelijoita työ-markkinatuella. Tämän tyyppinen toiminta tuo uutta asiantuntemusta ja tuoreita näkökul-mia, mutta toisaalta myös lisää taidetoimikuntien hallinnollisen henkilökunnan työtä. Ly-hytaikaisten työntekijöiden palkkaamista rajoittavat toimikuntien tila- ja muut resurssi-mahdollisuudet.

Yleisesti voidaan todeta, että läänintaiteilijajärjestelmään ollaan tyytyväisiä. Ohjaavat taiteilijat ovat huomattava resurssi alueellisille taidetoimikunnille taiteen edistämistyössä. Läänintaiteilijoiden määrä ei ole maksimaalisesti ollut käytössä, joten sen perusteella voitaneen katsoa valtion talousarviossa todettu ohjaavien taiteilijoiden henkilötyövuosimäärä riittäväksi. On kuitenkin huomattava, että toimikunnat joutuvat valitsemaan, sijoittavatko taiteen edistämisen määrärahoja läänintaiteilijoiden palkkaukseen vai muuhun taiteen edistämiseen.

2.5 Määrärahat

Taiteen edistämislain (328/1967) 5 §:n mukaan "valtion talousarvioon otetaan vuosittain valtion taidetoimikuntia, taiteen keskustoimikuntaa ja alueellisia taidetoimikuntia varten määräraha käytettäväksi taiteen edistämistä tarkoittavien toimenpiteiden rahoittamiseen ja hallintomenoihin". Taiteen edistämistä rahoitetaan ensisijaisesti veikkausvoittovaroin eli niistä määrärahoista, jotka tulo- ja menoarviossa on osoitettu raha-arpajaisten voittovaroista ja vedonlyönnistä urheilukilpailuissa kertyvistä varoista taidetta edistäviin tarkoituksiin. Alueellisten taidetoimikuntien määrärahat ovat budjetoitu valtion talousarvioon kahteen eri pääluokkaan, jotka kuuluvat opetusministeriölle ja sisäasiainministeriölle.

2.5.1 Opetusministeriön pääluokka

Opetusministeriön pääluokassa alueellisten taidetoimikuntien käyttöön tarkoitettuja määrärahoja on kahdenlaisia ja yhteensä kolmella eri momentilla. Taiteenedistämismäärärahaa on sekä budjettivaroina momentilla 29.90.21.4 että veikkausvoittovaroina momentilla 29.90.52.22. Hallintomäärärahat ovat budjettivaroina momentilla 29.90.21.3.

Määräraha taiteen edistämiseen

Vuonna 2005 taiteenedistämismääräraha on yhteensä 4 921 000 euroa, josta 701 000 euroa momentilla 29.90.21.4 ja 4 120 000 euroa momentilla 29.90.52.22. Opetusministeriö on kasvattanut määrärahaa vuodesta 1999 (n. 24 %) ja tavoitteeksi on asetettu taiteen edistämisen määrärahan osalta 6,1 miljoonaa euroa vuoteen 2009 mennessä.

Alueellinen taidetoimikunta käyttää taiteen edistämismäärärahaa apurahojen ja palkintojen sekä valtionavustusten maksamiseen. Lisäksi määrärahasta maksetaan läänintaiteilijoiden palkat sekä mm. toimikunnan omat tai yhteistyössä tehdyt projektit.

Apurahojen osuus on vuosikymmenien kuluessa kasvanut huomattavasti ja avustusten osuus on vastaavasti vähentynyt. Apurahat jakautuvat eri pituisiin (yksi- tai useampivuotisiin ja myös lyhyempiin) työskentelyapurahoihin ja hankekohtaisiin kohdeapurahoihin. Apurahoihin lasketaan myös taidepalkinnot.

Määräraha hallinnollisiin menoihin

Alueellisten taidetoimikuntien hallintomääräraha on 639 000 euroa momentilla 29.90.21.3. Määräraha on pysynyt muuttumattomana vuodesta 1999 alkaen. Summasta 75 364 euroa on tarkoitettu läänintaiteilijoiden tilavuokriin. Hallintomäärärahasta 563 615 euroa on varattu muihin toimintameneihin, joita ovat toimikunnan kokouspalkkiot, matkakustannukset ja pienehköt käyttömenot. Hallintomääräraha on siirtomääräraha, jonka käyttöaika on kaksi vuotta. Määrärahan jakautuminen toimikunnittain vuonna 2005 on esitetty liitteessä 3.

2.5.2 Sisäasiainministeriön pääluokka

Alueellisen taidetoimikunnan toimisto- ja tilinpitotehtävät hoidetaan asetuksen mukaisesti lääninhallituksessa. Näistä aiheutuvat kulut maksetaan momentilta 26.05.21 (lääninhallitusten toimintamenot). Tarkoitusta varten suunnattiin vuonna 2004 yhteensä noin 1,5 miljoonaa euroa. Suurin osa menoista (n. 80 %) koostuu hallintohenkilöstön (noin 31 htv) palkkauskustannuksista. Muita lääninhallitusten momentille sisällyttämiä menoja ovat mm. toimisto- ja tilinpitotehtävät sekä muut menot, kuten kiinteistömenot, matkat, painatus, ilmoitukset, puhelin, tarvikkeet, sähkö ja siivous, koulutus, eräät laitehankinnat ym.

Toimisto- ja tilinpitotehtävien sisältöä on opetusministeriön ja sisäasiainministeriön välillä tarkennettu erillisellä sopimuksella. Sopimuksen mukaan lääninhallitus vastaa hallintohenkilöstön tilavuokrista sekä hallintohenkilöstön ja läänintaiteilijoiden normaalista toimistovarustuksesta ja -kalustuksesta tietotekniikka mukaan lukien, kokoustiloista sekä erilaisista palveluista (maksuliikenne, palkanmaksu). Läänintaiteilijoiden työtilojen vuokrasta vastaa opetusministeriö. Koska sisäasiainministeriön verkkopolitiikka ei ole tyydyttänyt kaikkia taidetoimikuntia, jotkut toimikunnat ovat ratkaisseet ongelman osoittamalla opetusministeriön pääluokan hallintomäärärahoja muun muassa oman Internet-palvelimen ylläpitoon.

2.5.3 Arvio määrärahojen riittävydestä

Tehdyistä selvityksistä käy ilmi, että alueellisten taidetoimikuntien toimintaa rajoittavaksi tekijäksi on koettu aliresursointi niin taiteenedistämismäärärahojen kuin myös hallintohenkilöstönkin suhteen. Huolimatta siitä, että opetusministeriö on kasvattanut taiteenedistämismäärärahaa vuodesta 1999, jää yksittäisen toimikunnan osuus edelleen suhteellisen pieneksi. Kun lisäksi otetaan huomioon, että hallintomäärärahassa ei ole ollut kasvua eikä myöskään hallintohenkilöstön määrässä ole tapahtunut lisäämistä, on toimikuntien vaikea vastata kehittämishaasteisiin, joita mm. EU on tuonut mukanaan.

Työryhmä yhtyy opetusministeriön näkemykseen siitä, että taiteenedistämismäärärahan tulisi kasvaa ollen vuonna 2009 noin 6,1 miljoonaa euroa. Hallintomäärärahan osalta tulisi huomioida yleinen kustannustason nousu, ja määrärahaa tulisi tarkistaa tarvittaessa.

2.6 Yhteistyö

2.6.1 Opetusministeriön, taiteen keskustoimikunnan, valtion taidetoimikuntien ja alueellisten taidetoimikuntien yhteistyö

Yhteistyösuhdetta opetusministeriöön voidaan tarkastella strategisen ohjauksen ja siihen liittyen myös tulosohjauksen kautta. Ministeriö laatii vuosittain kulttuuripoliittiset strategiset linjaukset, jotka taidetoimikuntien toivotaan ottavan huomioon toiminnassaan. Ministeriö on uudistanut ja yhtenäistänyt koko taidetoimikuntalaitosta koskevaa tulossopimuskäytäntöä ja -mallia. Ministeriö pyytää taidetoimikunnilta lausuntoja keskeisistä toimialaan liittyvistä kysymyksistä.

Taidetoimikunnille järjestetään ajankohtaista koulutusta, ja lisäksi ministeriö järjestää alueellisille taidetoimikunnille vuosittain neuvottelupäivät, joissa myös taiteen keskustoimikunnan edustajat ovat mukana. Neuvottelupäivien ohjelma laaditaan yhteistyössä toimikuntien kanssa. Tilaisuuksien tavoitteena on informoida alueellisia taidetoimikuntia ajankohtaisista asioista ja kehittää taidetoimikuntalaitosta yhtenäisenä kokonaisuutena.

Alueellisten taidetoimikuntien yhteistyösuhde taiteen keskustoimikuntaan ja valtion taidetoimikuntiin sisältää mm. koko toimikuntalaitoksen yhteisenä säännöllisenä kokouksena järjestetyn uusien toimikuntien kolmivuotiskauden käynnistämisseminaariin. Muut yhteiskokoukset ovat liittyneet vain suuriin strategisiin kysymyksiin. Tällaisista voidaan mainita esimerkkinä toimikuntalaitoksen kansainvälisen arvioinnin esittely- ja kuulemistilaisuus Helsingissä helmikuussa 2004. Keskusteluyhteys keskustoimikunnan ja alueellisten taidetoimikuntien välillä on ollut myös opetusministeriön ja alueiden tulosneuvottelujen yhteydessä sekä etenkin keskustoimikunnan tekemillä yhteistyömatkoilla alueellisiin taidetoimikuntiin ja läänien alueellisten taidetoimikuntien yhteisseminaareihin. Myös valtion taidetoimikuntien eri puolille maata suuntautuneilla kokousmatkoilla on pyritty luomaan yhteys alueellisiin toimikuntiin. Meneillään olevalla toimikuntakaudella yhteisiä tapaamisia ja seminaareja on pidetty kummankin osapuolen kannalta tärkeänä tiedonvälityksen, strategisten painotusten esittelyn ja muun yhteistoiminnan muotoina. Alueelliset taidetoimikunnat eivät varsinaisesti kuulu kenenkään taiteen keskustoimikunnan virkamiehen tehtävänkuvaan.

Toimikuntajärjestelmä tuottaa vuosittain yhteisen toimintakertomuksensa, jossa keskustoimikunnan lisäksi katsauksensa esittävät sekä valtion taidetoimikuntien että alueellisten taidetoimikuntien puheenjohtajat. Taiteen keskustoimikunnan koko tiedotussuunnitelua varten perustettiin vuonna 2001 viestinnän ja tiedotuksen kehittämisjaosto, jonka tehtävänä on analysoida ja kehittää toimikuntalaitoksen viestinnällistä näkyvyyttä. Jaoston avustuksella laadittiin vuonna 2003 taiteen keskustoimikunnan viestintäsuunnitelma. Keskustoimikunnan tiedottaja vastaa suunnitelman toteuttamisesta keskeisinä välineinään päivittäistiedotuksen lisäksi mm. neljä kertaa vuodessa ilmestyvä ARSIS-lehti (yksi numero vuodessa on kansainväliseen levitykseen tarkoitettu, johonkin erityisaiheeseen keskittyvä englanninkielinen teemanumero) sekä Internet-sivut. Nykyisellä toimikuntakaudella on julkaistu yksi alueellisten taidetoimikuntien aktiviteetteja esitellyt ARSIS-teemanumero sekä pyritty laajemminkin lisäämään alueiden näkyvyyttä lehdessä. Jokaisella alueellisella taidetoimikunnalla on omat Internet-sivunsa. Taidetoimikuntien ja keskustoimikunnan sivut liittyvät toisiinsa vain linkityksinä.

Yhteisiä hallinnollisia palveluja ei keskustoimikunnalla ja alueellisilla taidetoimikunnilla ole. Opetusministeriöllä ja taidetoimikuntajärjestelmällä ei ole myöskään virallisia viestintäyhteistyön muotoja, mutta joidenkin keskustoimikunnan päätösten (mm. valtionpalkinnot) tiedottaminen tapahtuu ministeriön hoitamana ja toisinpäin. Taiteen keskustoimikunnan tiedotus välittää taiteen kentälle tärkeää informaatiota ja jakaa myös muuta kuin päätöksiä koskevaa ministeriön tiedotusmateriaalia.

Taiteen keskustoimikunnan, valtion taidetoimikuntien ja alueellisten taidetoimikuntien toiminnan päällekkäisyys varmistaa taiteen tukitoimien – ja osin strategisen suunnittelun – alueellisen laajuuden ja tasa-arvon. Opetusministeriö ottaa huomioon keskustoimikuntaa ja taidetoimikuntia nimitettäessä myös alueellisen ulottuvuuden. Apuraha- ja valtionavustusratkaisuissa on näin katsottuna positiivista päällekkäisyyttä, joka mahdollistaa valtakunnallisesti tiiviin asiantuntijaverkoston ja sen jakaman alueellisestikin punnitun tuen. Esimerkki toivottavasta kehityssuunnasta laajemminkin on lastenkulttuurin valtionpalkinto, jonka saajaehdokkaista pyydetään ehdotuksia alueellisilta taidetoimikunnilta. Toisaalta pyrkimyksenä on, että eri yksiköt voivat poistaa tukimuotojen päällekkäisyyksiä omaehtoisen seurannan avulla. Koordinoinnin keskeisenä käytännöllisenä esteenä on mm. se, että mahdollisuutta yhteisiin tietoteknisiin järjestelmiin ei nykyisellään ole.

Lukuisista strategisen suunnittelun ja käytännön toimien yhteistyömuodoista huolimatta on erityisen tärkeää, että taiteen keskustoimikunta, valtion taidetoimikunnat ja alueelliset taidetoimikunnat käyttävät itsenäistä päätösvaltaa niille taiteen edistämiseen osoitettujen varojen jakamisessa ja että ne valvovat itsenäisesti jakamiensa varojen käyttöä.

2.6.2 Yhteistyö alueellisten toimijoiden kanssa

Alueelliset taidetoimikunnat työskentelevät toiminta-alueillaan vahvasti verkostuneina eri toimijoiden kanssa. Yhteistyötä tehdään toiminta-alueen kuntien, taide- ja kulttuurilaitosten, koulujen, yliopistojen, ammattikorkeakoulujen, aluekehitysviranomaisten, yhdistysten, aluekeskusten, aluekeskusohjelmien, alueellisten kehittämissyhtiöiden yms. tahojen kanssa. Lisäksi taidetoimikunnat ovat verkostoituneet keskenään sekä läänin muiden alueellisten taidetoimikuntien kanssa että laajemminkin yhteisten projektien kautta. Käytännössä yhteistyö on yhteishankkeita, esiselvityksiä, pilotteja, koordinoitua, neuvontaa, verkostoitumista sekä taiteen ja kulttuurin esiin nostamista. Lisäksi alueelliset taidetoimikunnat ovat olleet mukana suunnittelemassa EU-rahoitteisia hankkeita, jotka Lapin taidetoimikuntaan lukuun ottamatta tarkoittavat sitä, että hankkeen suunnittelun ja yhteistyöverkoston lisäksi on löydettävä hankkeille hallinnoija. On kuitenkin huomattava, että yhteistyö hallinnon eri toimijoiden kanssa on eri alueilla erilaista ja eri tavoin painottunutta.

Lääninhallitusten kanssa yhteistyötä on läänintaiteilijatasolla sekä kirjasto- ja koulutushankkeissa. Terveystta kulttuurista -teemaista yhteistyötä on tehty useilla alueilla lääninhallitusten sosiaali- ja terveysosastojen kanssa. Hyviä esimerkkejä toiminnasta ovat mm. prosenttiperiaatteen edistäminen ja Taide koulun pedagogiikassa -hankkeet.

Maakuntien liittojen kanssa yhteistyötä ja yhteisiä hankkeita on alueilla vaihtelevassa määrin riippuen siitä, onko maakuntaliiton palveluksessa kulttuuriasioihin ainakin osittain keskittynyttä henkilöstöä. Lisäksi maakuntien liitoilla on vaihtelevia käytäntöjä ja halua panostaa kulttuuriin: jälkimmäinen on välttämätöntä, jotta käytännön yhteistyötä saadaan aikaan. Tässäkin tilanteessa alueelliset taidetoimikunnat pyrkivät ylläpitämään ja kehittämään yhteistyövalmiuksia ja -suhteita henkilöstöön. Eräät pääsihteerit ovat jäseninä alueensa maakuntaliiton tai -liittojen kulttuurielimityksissä tai esimerkiksi rakennerrahastotyöhön liittyvissä maakunnan yhteistyöryhmissä. Käytännön yhteistyötä voi olla se, että taidetoimikunnan valtakunnallisia ja alueellisia linjauksia saadaan nostettua maakuntien liittojen maakuntasuunnitelmiin, maakuntaohjelmiin ja niiden toteuttamissuunnitelmiin. Maakuntaliittojen kanssa järjestetään myös erilaisia seminaareja ja muita tapaamisfoorumeita.

Työvoima- ja elinkeinokeskusten kanssa yhteistyötä on luovan toimialan ja muotoilun yritysten kautta erilaisissa kansainvälistymishankkeissa. Hyvä esimerkki on myös Keski-Suomen Ars Lab -työllistämiprojekti. Ympäristökeskusten kanssa tehdään rakennetun ympäristön hankkeita.

Osaamiskeskusohjelmissa on alueellisille taidetoimikunnille luontevia kumppaneita. Tällaisia ovat mm. kamarimusiikin osaamiskeskus Virtuosi Kuhmossa, kulttuurituotannon osaamiskeskus Kulturo Turussa, digitaalisen tuotannon osaamiskeskus Culminatum pääkaupunkiseudulla ja Lapin elämysteollisuuden osaamiskeskus (LEO). Taiteenalohtaiset aluekeskukset ovat yhä vahvemmin yhteistyökumppaneita alueellisille taidetoimikunnille. Monet hankkeet toteutetaan yhteistyössä, koska työ hyödyntää molempia toimijoita. Alueelliset taidetoimikunnat ovat olleet aktiivisesti mukana uusimpien aluekeskusten, tanssin aluekeskusten ja lastenkulttuurikeskusten verkoston, luomisessa. Valokuva- ja elokuva-keskusten kanssa jaetaan vastuuta esimerkiksi aluenäyttely- tai kiertuetoiminnan järjestämisessä.

Suomen kulttuurirahaston maakuntarahastojen kanssa on alueellisilla taidetoimikunnilla jaettavien apurahojen ja avustusten kautta luontevaa yhteistyötä. Myös muun tyyppiselle yhteistyölle on tarvetta, ja joillakin alueilla sitä on tehtykin.

Alueilla on jonkin verran myös rakennerrahastoihin liittyvää yhteistyötä. Lääninhallitukset pyytävät kulttuurihankkeista alueellisten taidetoimikuntien lausunnot. Muilla alueen rahoitusviranomaisilla ei ole samaa velvoitetta lausunnon pyytämiseen. Alueellisten taidetoimikuntien työ on tärkeää esimerkiksi erilaisten esiselvitysten aikaansaamiseksi, koska kaikissa maakunnissa ei rahoiteta rakennerrahastorahoituksen kautta esiselvityksiä. Lapin taidetoimikunta on muista alueellisista taidetoimikunnista poiketen projektitoimija. Se on toteuttanut Kulttuuritutka-hankkeen, jonka tarkoituksena on kartoittaa valtionapua saavien

kulttuurilaitosten lähtökohdat ja valmiudet hallinnolliseen yhteistyöhön sekä tutkia muualla Euroopassa kehitettyjä malleja uusiksi hallinnollisiksi rakenteiksi. Hanke on Euroopan unionin (EAKR) ja Lapin lääninhallituksen rahoittama projekti. Yhteistyökumppaneita ovat Lapin taidetoimikunta sekä Kemin ja Rovaniemen kaupungit (Rovaniemen museotoimi, Lapin kamariorkesteri, Kemin museotoimi sekä Kemin kaupunginteatteri).

Kunnat ja niiden ylläpitämät taide- ja kulttuurilaitokset, koulut, sosiaali- ja terveystoimien yksiköt, ympäristötoimet yms. ovat alueellisten taidetoimikuntien luonnollisia yhteistyökumppaneita. Osalla taidelaitoksia on myös alueellista vastuuta, jolloin toimialuekin on yhteinen. Maakuntavastuulla toimivien taide- ja kulttuurilaitosten työ kärsii vähäisistä henkilöresursseista, jolloin yhteistyöllä helpotetaan myös tätä tilannetta. Hyvä esimerkki on Pirkanmaan Pirkkanen-lastenkulttuurihanke, jossa yhdistyvät seudullinen ja maakunnallinen yhteistyö. Kuntayhtymien kanssa yhteistyötä on ollut mm. Terveyttä kulttuurista -hankkeen alueellisessa toteutuksessa.

Aktiivista yhteistyötä on myös yliopistojen ja ammattikorkeakoulujen kanssa, koska niillä on kulttuuriin ja taiteeseen liittyvää opinto-, tutkimus- ja hanketoimikuntaa. Esimerkiksi Varsinais-Suomen taidetoimikunta on toteuttanut yhteistyössä Turun kauppakorkeakoulun tulevaisuuden tutkimuskeskuksen kanssa KULMA-projektin, jossa on valmistunut 15 kuntastrategiaa.

Kansallisen yhteistyön lisäksi myös kansainvälisen toiminnan yhteistyökumppanien verkosto on laaja. Etelä-Savon taidetoimikunta palkkaa tämän vuoden lopussa läänintaiteilijaksi tšekkiläisen valokuvaajan. Hyvä esimerkki on myös Lapin ja Balkanin alueen kulttuuriyhteistyön käynnistäminen, mikä on osa Pohjoismaiden ministerineuvoston hanketta. Siinä Pohjoismaiden ja entisen Jugoslavian alueiden kesken pyritään luomaan uusia kulttuurialan kontakteja ja yhteistyötä. Ministerineuvosto on hankkeen päärahoittaja. Lisäksi tukea saadaan Lapin taidetoimikunnalta, Suomen Serbia-Montenegron suurlähetystöltä ja kulttuuriministeriöltä Belgradista. Koordinaattorina Suomen puolella on Lapin taidetoimikunta ja Belgradissa BalkanKult-kulttuurisäätiö.

2.6.3 Arvio yhteistyöstä

Alueelliset taidetoimikunnat ovat kokeneet yhtenäisyyden puutetta taidetoimikuntalaitoksen sisällä ja erityisesti tavoitteiden asettelussa. Hallinnonalalla on viime vuosina pyritty tekemään useita parannuksia yhtenäisyyden lisäämiseksi mm. laatimalla yhteiset budjettitavoitteet sekä tulossopimusmallit. Lisäksi on uudistettu ja yhtenäistetty tulossopimuksia, yhteistyötä ohjelmatyössä sekä toimintakertomuksia. Myös erityisesti taiteen keskustoimikunta on ryhtynyt toimenpiteisiin yhteistyön lisäämiseksi keskustoimikunnan sekä alueellisten ja valtion taidetoimikuntien kanssa. Työryhmän näkemyksen mukaan tätä työtä tulee jatkaa. Konkreettisia ehdotuksia tilanteen parantamiseksi on jo noussut esiin. Esimerkiksi, opetusministeriön tulisi informoida alueellisia taidetoimikuntia valtakunnallisista, alueellisesti merkittävistä kulttuuritapahtumahakemuksista. Läänintaiteilijoiden tulisi linkittyä alueellisen taidetoimikunnan ohella paremmin myös oman taiteenalan valtion taidetoimikuntaan. Kaikille valtion taidetoimikuntien jäsenille olisi annettava yhteydenpitovastuu johonkin alueelliseen taidetoimikuntaan.

Kansainvälinen arviointi osoitti, että alueiden kulttuuritoimijat ovat kokeneet alueellisten taidetoimikuntien verkottumisen vähäiseksi. Toisaalta alueellisten taidetoimikuntien antamien selvitysten perusteella yhteistyötä nähdään kuitenkin olevan. Koska taidetoimikuntia ei ole kytketty aluepoliittisiin muutosprosesseihin eikä niillä ole säädöstatasolla yhteyttä aluekehitysviranomaisiin ja toisaalta henkilöstöresursseja ei ole kasvatettu tehtävien lisääntymisen myötä, on mahdollista, että taidetoimikuntien työn ja sen näkymisen tarve on suurempi kuin mihin nyt kyetään. Tätä tukisi myös mainitusta selvityksestä esiin nousut toteamus, että alueellisten taidetoimikuntien panosta alueellisen taide- ja kulttuurielämän edistämässä tarvitaan.

3 Alueellisten taidetoimikuntien kehittämismahdollisuudet ja niiden vaikutukset

Työryhmä on toimeksiantonsa mukaisesti arvioinut alueellisten taidetoimikuntien hallinnollista asemaa, resurssien riittävyyttä ja yhteistyön toimivuutta. Työryhmä on selvittänyt ongelmien ratkaisemiseksi kahta vaihtoehtoista mallia. Selvitystyössä on otettu huomioon sekä hallinnollisen aseman selkeyttäminen että sisällön kehittäminen.

Ensimmäisen mallin näkökulma on pitkälti hallinnollinen, ja sen tavoitteena on pyrkiä korjaamaan hallinnollisen aseman aiheuttamaa ristiriitaa yhdistämällä alueelliset taidetoimikunnat kiinteämmin lääninhallituksiin. Toisen mallin lähtökohtana on taidetoimikuntalaitoksen toiminnan kehittäminen sisällöllisistä lähtökohdista käsin eli alueellisten taidetoimikuntien yhdistäminen valtion taidetoimikuntalaitoksen kokonaisuuteen. Työryhmän päätöksellä ei ryhdytty selvittämään kolmatta vaihtoehtoa eli nykyisen mallin parantamista. Tähän päädyttiin, koska katsottiin, ettei vanhan mallin parantaminen tuo tilanteeseen ratkaisua. Tässä luvussa esitellään työryhmän pohtimat kaksi mallia.

3.1 Hallinnon kehittämisen reunaehdot

Lähtökohtana työryhmän kehittämistyössä on ollut tietoisuus siitä, että Suomen taiteen ja taiteilijoiden julkisen tuen kokonaisuudessa on säilytettävä alueellinen ulottuvuus. Alueellisten taidetoimikuntien tekemä työ täydentää taiteen keskustoimikunnan toimintaa ja mahdollistaa julkisen rahoituksen osoittamisen maantieteellisesti laajalle alueelle. Toisaalta alueelliseen taiteen edistämiseen yhdistyy aluekehittämisen näkökulmasta tärkeitä asioita, kuten hyvä elinympäristö, maahanmuuttopolitiikka, kilpailukyky ja työllisyys.

Aluelainsäädäntö ja sitä kautta alueiden kehittäminen on noussut merkittävään asemaan maan hallituksen strategisessa päätöksenteossa. Hallituksen strategia-asiakirjassa 2003 todetaan, että aluehallinnon keskeinen ongelma on 1990-luvulla toteutettujen hallinnon kokoamistoimenpiteiden jälkeenkin toimijoiden suuri määrä ja toiminnan selvästi

riittämätön koordinaatio. Lisäksi todetaan, että koordinaatiota samoin kuin yhteistyötä on tarpeen lisätä.

Hallitus haluaa edistää myös valtion toimintojen alueellistamista. Ministeriöitä kehitetään niin, että ne keskittyvät hallituksen ja eduskunnan päätösten valmisteluun, strategiseen johtamiseen sekä EU-asioiden hoitoon ja kansainväliseen yhteistyöhön. Tämä tarkoittaa sitä, että tehtäviä (lähinnä operatiivisia) alueellistetaan ja delegoidaan keskushallinnosta olemassa olevaan alue- ja paikallishallintoon.

Valtion yksikköjen ja toimintojen sijoittamista koskevasta toimivallasta annetun asetuksen (567/2002) mukaan asianomaisen ministeriön on aina selvitettävä valtion keskushallinnon yksikköjen ja valtakunnallisten tai keskitetysti hoidettavien valtion toimintojen sijoittamismahdollisuudet pääkaupunkiseudun sijasta maan muihin osiin, erityisesti aluekeskuksiin, kun 1) perustetaan uusi yksikkö tai toiminto, 2) laajennetaan olemassa olevaa toimintaa olennaisesti tai 3) organisoidaan olemassa olevaa toimintaa merkittävästi uudelleen. Taiteen keskustoimikunta on antanut aiemmin asiasta lausuntonsa¹⁰, jossa se perustelee keskustoimikunnan sijoittamispaikkaa nykyisellä rakenteella. Alueellinen taide-toimikuntarakenne tuo taidetoimikuntajärjestelmään alueellisen ulottuvuuden. Lisäksi valtion taidetoimikuntien ja taiteen keskustoimikunnan jäsenistöä nimitettäessä otetaan huomioon alueelliset näkökohdat. Taiteen keskustoimikunnan sijaintipaikaksi on perusteltu Helsinkiä, koska on tärkeää toimia opetusministeriön asiantuntijaelimenä sen välittömässä läheisyydessä.

Opetusministeriössä on pohdittu aluekehittämiseen liittyviä linjauksia useissa asiakirjoissa ja tehty suunnitelmia aluekehittämisen strategisista painopisteistä ja toimenpiteistä vuosille 2003–2013¹¹ sekä tehtävien alueellistamismahdollisuuksista¹². Opetusministeriön tavoitteena on alueellisesti hajautetun, maan eri osat kattavan koulutus-, kulttuuri-, liikunta- ja nuorisopalveluverkon turvaaminen. Pääperiaate on, että keskushallinnossa hoidettavia ei-strategisia tehtäviä siirretään aluehallintoon. Erityisesti lääninhallitukseen tehtäviä voidaan delegoida laajemminkin edellyttäen, että tarvittavista lisäresursseista huolehditaan tehtävien siirron yhteydessä. Lisäksi lääninhallitus voi toimia rajatun tehtäväkokonaisuuden valtakunnallisena vastuuyksikkönä. Tällöin kyseeseen tulevat mm. yksittäisiä kansalaisia koskevat päätökset, ei-strategiset harkinnanvaraiset valtionavustukset ja tietyissä määrin EU:n rakennerahastotehtävät. Opetusministeriö vastaa jatkossa toimialan strategisesti merkittävästä päätöksenteosta. Tavoitteena on sivistysasioiden kokonaisuus aluehallinnossa.

Parhaillaan on menossa valtionhallinnon ja sen palveluprosessien uudelleenarviointi. Talousarviolainsäädäntöä on uudistettu tarkoituksena terävöittää hallinnon tulosohejausta ja tilivelvollisuutta. Virastoilta edellytetään mm. entistä tarkempaa tulostavoitteiden asettamista, tavoitteiden toteutumisen seuranta ja raportointia ja toiminnan tuloksellisuuden arviointia suhteessa käytettyihin resursseihin. Myös opetusministeriön ja lääninhallitusten välisiä sekä opetusministeriön ja alueellisten taidetoimikuntien ja taiteen keskustoimikunnan välisiä tulossopimuksia on uudistettu ottaen huomioon tilivelvollisuusuudistus. Uudistettu tulossopimus tulee mm. kytkeä entistä selkeämmin hallitusohjelmaan ja hallituksen strategia-asiakirjan tavoitteisiin, ja tavoitteiden seuranta tulee terävöittää. Lisäksi tavoitteena on tulossopimusten rakenteen keventäminen ja yksinkertaistaminen.

Tuottavuutta ja tehokkuutta halutaan parantaa myös hallinnonalakohtaisilla suunnitelmissa, ns. tuottavuushankkeilla. Opetusministeriö on käynnistänyt hallinnonalansa tuottavuushankkeen. Tuottavuutta lisätään virastojen toimintaa tehostamalla sekä keskittymällä ydintehtävien hoitamiseen. Tuottavuuden kasvun avulla säästyviä voimavaroja tarvitaan tuloksellisuus- ja vaikuttavuustavoitteiden saavuttamiseen ja uudelleen kohdentamiseen. Tuottavuushankkeissa painotetaan yhteistyörakenteiden ja tiedontuotannon kehittämistä

¹⁰ Taiteen keskustoimikunnan lausunto opetusministeriölle 31.8.2004 (5/021/2004).

¹¹ *Alueiden vahvuudeksi. Kulttuuri-, liikunta- ja nuorisopolitiikan aluekehittämisen toimenpideohjelma – linjauksia ja painopisteitä vuosille 2003–2013.* Opetusministeriön julkaisuja 2003:22.

¹² *Tehtävien delegointi- ja alueellistamismahdollisuudet sekä ydintoiminnan kehittäminen opetusministeriössä.* Opetusministeriön työryhmämuistioita ja selvityksiä 2003:23.

sekä toimialojen virastojen toiminnan tehostamista. Tietoyhteiskuntakehitys tarjoaa tähän uusia mahdollisuuksia. Kulttuurialan virastot, joita ovat taiteen keskustoimikunta, Valtion taidemuseo, Suomenlinnan hoitokunta, Museovirasto, Celia – näkövammaisten kirjasto, Suomen elokuva-arkisto, Valtion elokuvatarkastamo sekä Venäjän ja Itä-Euroopan instituutti, keskittävät voimavaransa lainsäädännössä määriteltyihin ydintehtäviin. Tuottavuusnäkökulmaa kehitetään virastojen omilla tuottavuusindikaattoreilla. On arvioitu, että virastojen tuottavuushankkeista seuraa yhteensä 24 viran vähentäminen. Tehostamistoimiin liittyy lisäksi ns. palvelukeskushanke, jonka mukaan valtionhallinnon tukipalvelujen hoito (talous- ja henkilöstöhallinto) tullaan keskittämään siihen erikoistuneisiin yksiköihin. Opetusministeriön hallinnonalalla palvelukeskusmallia selvitetään parhaillaan käynnissä olevassa ns. Kieku-hankkeessa.

3.2 Kulttuuripolitiikan reunaehdot

Valtionhallinnon alueellisten ja valtakunnallisten linjausten lisäksi sisällölliseen kehittämiseen liittyvät seikat asettavat reunaehdoja työryhmän työlle. Erityisessä tarkastelussa tulee tällöin olla taidetoimikuntajärjestelmälle laeissa ja asetuksissa annettujen tehtävien toteutumisen varmistaminen. Keskeisimmät tehtävät määritellään laissa ja asetuksessa taiteen edistämisen järjestelystä. Toinen tarkastelussa huomioon otettava seikka näiltä osin on tuore toimikuntajärjestelmän kansainvälinen arviointi sekä valtionhallinnossa tehdyt viime vuosien arviointidokumentit.

Laissa määritetään taiteen keskustoimikunnan, valtion taidetoimikuntien sekä alueellisten taidetoimikuntien tehtäväksi Suomen taiteen edistäminen luovaa ja esittävää taiteellista työtä tukemalla, taiteen tuntemusta ja harrastusta sekä taiteen kannalta tärkeää ajankohtaista tutkimusta edistämällä, toimimalla valtion asiantuntijaelimenä taiteen alalla sekä suorittamalla ne muut taiteen edistämistä tarkoittavat tehtävät, jotka valtioneuvoston asetuksella niille annetaan. Tehtävistä on säädetty yksityiskohtaisemmin asetuksella. Keskeisimpiä tehtäviä ovat mm. esityksen tekeminen vuosittain valtion talousarviossa taiteen edistämiseen osoitettavista määrärahoista ja tähän tarkoitukseen osoitettujen määrärahojen jakaminen apurahoina ja valtionavustuksina (mm. valtion taiteilija-apurahat), esitysten ja aloitteiden tekeminen sekä lausuntojen ja selvitysten antaminen taidetta koskevissa asioissa, taiteen tutkimus- ja julkaisutoiminnan sekä taiteen harrastustoiminnan edistäminen, Suomen taiteen tunnetuksi tekeminen ulkomailla ja taiteen alan kansainvälisen vuorovaikutuksen edistäminen. Alueellisten taidetoimikuntien tehtävänä on erityisesti toimialueellaan edistää taidetta ja sen harjoittamista ja harrastamista sekä näihin liittyvää tiedotusta ja kansainvälistä toimintaa sekä edistää yhteistyötä taide- ja kulttuurielämän toimijoiden kesken. Alueelliset taidetoimikunnat voivat määrärahojensa rajoissa myöntää taiteilija- ja kohdeapuroja ja muita avustuksia sekä palkata ohjaavia läänintaiteilijoita.

Niin valtioneuvoston tarkastajat¹³, valtionalouden tarkastusvirasto¹⁴ kuin kansainvälinen arviointityöryhmäkin¹⁵ ovat katsoneet, että toimikuntajärjestelmän yhtenäisen kehittämisen tiellä on erityisesti hallinnollinen erillisuus. Alueellisten taidetoimikuntien hallinnollisen aseman selkeyttämistä on toivottu myös keskeisimmissä viime vuosien kulttuuripoliittisissa strategiaohjelmissa¹⁶. Hallinnollisen selkeyttämisen yhteydessä tulee kiinnittää entistä enemmän ja paremmin huomiota myös sisällöllisten asioiden kehitystyöhön.

¹³ *Valtioneuvoston tarkastajain kertomus vuodelta 2003*. Helsinki: Edita. 2004.

¹⁴ *Alueelliset taidetoimikunnat*. Valtionalouden tarkastusviraston tarkastuskertomus 29/2002.

¹⁵ *An International Evaluation of the Finnish System of Arts Councils*. Opetusministeriön julkaisu 2004:3.

¹⁶ Taide- ja taiteilijapoliittisen työryhmän ehdotuksessa (2002) esitetään, että alueelliset taidetoimikunnat henkilöstöineen liitetään toiminnallisesti sekä myös hallinnollisesti kiinteämmin koko valtion taidetoimikuntajärjestelmään. Ehdotusta seuranneessa valtioneuvoston periaatepäätöksessä taide- ja taiteilijapolitiikasta (2003) puolestaan edellytetään, että hallinnollinen

Taidetoimikuntajärjestelmän hallinnollisella selkeyttämisellä tulee olla tavoitteena koko järjestelmän toiminnallinen selkeys, järjestelmän yhteinen toiminta-ajatus ja näkemys tulevaisuudesta sekä opetusministeriön kulttuuripoliittisia tavoitteita tukevien strategisten painopisteiden mukaiset yhteiset – alueellisten taidetoimikuntien osalta soveltaen toteutetut – toiminta- ja resurssitavoitteet. Toimikuntajärjestelmän taiteenedistämistoimien tavoitteena tulee olla 1) taiteen saatavuuden turvaaminen koko maassa, 2) taiteilijan ja taiteen aseman turvaaminen koko maassa sekä 3) alueellisuuden parempi ja tiiviimpi huomioinnointaminen kaikessa taiteenedistämistoiminnassa.

3.3 Alueellisten taidetoimikuntien yhdistäminen kiinteämmin lääninhallitukseen, ns. lääninhallitusmalli

3.3.1 Mallin edellyttämät muutostarpeet

Opetusministeriön hallinnonalan valtakunnalliset ja alueelliset kehittämistavoitteet ja -strategiat, valtionhallinnon ja -talouden kehittämishankkeet sekä alueellisten taide- ja kulttuuritoimintojen kehittämisyrittäykset huomioon ottaen alueellisten taidetoimikuntien hallinnollista asemaa on mahdollista vahvistaa lääninhallitusten sivistysosastojen yhteydessä. Käytännössä tämä tarkoittaisi sitä, että taide- ja kulttuuriasiat liitettäisiin hallinnollisesti osaksi sivistysosaston organisaatiota ja toimintaa.

Lääninhallitusten sivistysosastojen toimintaa säätelevät mm. lääninhallituksia koskeva lainsäädäntö, opetus- ja sivistystoimen lainsäädäntö, aluelainsäädäntö ja EU-lainsäädäntö. Lääninhallitukset toimivat valtion aluehallintoviranomaisina opetus- ja kulttuurihallinnon tehtävissä (A 280/2002). Taiteen edistäminen ei nykyisellään kuulu lääninhallituksen toimialaan. Ehdotetun muutoksen toteuttaminen tarkoittaisi, että lainsäädäntöä uudistettaisiin seuraavasti:

1) Läänin taide- ja kulttuuritoimella tarkoitetaan a) lääninhallituksen sivistysosastoa ja b) sen asettamia alueellisia taide- ja kulttuurineuvostoja. Neuvostojen asema järjestetään alueellisia liikuntaneuvostoja vastaavin säädöksin ja taide- ja kulttuurialan erityispiirteet huomioon ottaen.

2) Taiteen edistämisen sisällön kannalta opetusministeriö ja taiteen keskustoimikunta koordinoivat taiteen ja kulttuurin kehittämistyötä valtakunnallisesti. Opetusministeriön ja lääninhallituksen tulossopimukseen lisätään selkeämmin alueellista taide- ja kulttuurineuvostoa koskevat asiat. Taidetoimikuntalaitokselle luodaan yhteinen strategia, jonka perustana ovat valtakunnalliset ja alueelliset taiteen päämäärät ja tavoitteet. Taiteen keskustoimikunta neuvoo ja ohjaa alueellisten neuvostojen toimintaa nykyistä enemmän.

3) Alueelliset neuvostot koordinoivat alueellista taiteen ja kulttuurin kehittämistyötä. Neuvostot käsittelevät asioita strategioiden ja lausuntojen tasolla, mutta eivät enää tee viranomaispäätöksiä mm. valtionavustusten myöntämisestä. Valtioavustukset myöntää ja viralliset lausunnot antaa lääninhallitus. Neuvostojen asettamisesta ja kokoonpanosta on edelleen voimassa se, mitä nykyisessä asetuksessa todetaan.

4) Läänintaiteilijat ovat työsuhteessa lääninhallitukseen määräaikaisina työntekijöinä, ja heidät rinnastetaan työajan suhteen johtaviin virkamiehiin. Olennaista on, että läänintaiteilijat eivät ole virkasuhteisia, vaan työtehtävistä sovitaan työsopimuksella. Läänintaiteilijoiden valinnassa käytetään lausunnotmenettelyä kuten taiteilija-apurahojen jaossa.

---

asema selkiytetään ottaen huomioon taide- ja taiteilijapoliittisen toimikunnan esittämät tavoitteet ja arviointitarpeet.

3.3.2 Mallin tavoitteet

Taide- ja kulttuuriasioiden liittäminen hallinnollisesti osaksi sivistysosaston organisaatiota ja toimintaa selkeyttää henkilöstön välittömän esimiehen (työnantajaviranomaisen) epäselvyyteen liittyviä ongelmia. Lääninhallitusmallissa sivistysosaston virkamies (nykyinen alueellisen taidetoimikunnan pääsihteeri) toimii yhdysiteenä neuvoston ja lääninhallituksen välillä asioiden valmistelussa, mutta neuvostolla ei ole enää "esimiestehtäviä" taiteeseen ja kulttuuriin liittyvissä asioissa. Malli yhdenmukaistaa myös talous- ja henkilöstöhallintotoimenpiteet läänin kaikissa alueneuvostoissa.

Tässä esitetty ratkaisu lisää koko sivistystoiminnan ja siten myös taiteen edistämisen resursseja. Toimenpiteellä edistetään hallituksen asettamaa tavoitetta tukea koulutus-, kulttuuri- ja vapaa-aikapalveluiden verkostoa alueellisena innovaatio- ja vetovoimatekijänä. Opetusministeriön aluekehittämisstrategian mukaan osaamisen ja kulttuuri-, sivistys- ja hyvinvointipalvelujärjestelmän kehittäminen on keskeinen keino vaikuttaa alueiden kehitykseen. Tässä mallissa tuodaan koko läänin ja sivistysosaston resurssit ja yhdysverkotot paremmin myös alueellisten neuvostojen käyttöön. Läänin sivistysosastolla on jo nyt kulttuuripuolen luontevia yhteistyökumppaneita koulu-, liikunta-, nuoriso- ja kirjastoimessa, joille on delegoitu päätösvaltaa aluetasolla.

Sivistysosasto on aktiivisena toimijana toiminta-alueen kehittämisohjelmien (maakuntasuunnitelmat, maakuntaohjelmat ja niiden toteuttamissuunnitelmat, osaamiskeskusohjelmat, aluekeskusohjelmat jne.) valmistelussa ja toimenpiteiden toteutuksessa, mistä hyötyy myös koko kulttuurihallinto. Lääninhallitusten lakisääteinen tehtävä kuntien peruspalvelujen arvioinnissa käsittää myös kulttuurihallinnon alueen, jolloin sivistysosaston toimijoiden saumaton yhteistyö ja monipuolinen asiantuntemus voidaan hyödyntää paremmin uudessa järjestelyssä.

Alueelliset taidetoimikunnat ovat resurssi lääninhallituksille erityisesti nyt, kun hallitusohjelma painottaa voimakkaasti alueellisuutta ja luovuutta. Voimassa olevassa läänien ja opetusministeriön välisessä tulossopimuksessa todetaan tavoitteena taiteen toimialueella se, että taidetoimikuntien taidetta koskeva asiantuntemus on vuorovaikutteisesti käytettävissä koko sivistyselämää koskevassa suunnittelussa, päätöksenteossa ja arviointitoiminnassa. Hyviä esimerkkejä yhteistyöstä löytyy mm. alueiden lukuisista taidetapahtumista, taiteen toimialuetta koskevista asiantuntijalausunnoista, opetussuunnitelmien suunnittelusta ja toimeenpanosta sekä taiteen prosenttiperiaatteen alueellisesta eteenpäinviennistä.

Kokemukset nykymuotoisista liikuntaneuvostoista ovat läänien, valtion liikuntaneuvoston pääsihteerin ja Etelä-Suomen liikuntaneuvoston puheenjohtajan mielestä varsin hyvät. Liikuntaneuvostojen suhteet valtion liikuntaneuvostoon, opetusministeriöön ja lääninhallitukseen ovat luontevat ja toimivat. 1990-luvulla tapahtunut muutos lautakunnista neuvostoiksi vahvisti liikuntaneuvostojen asemaa: vaikka ne eivät tee päätöksiä apurahoista, ne antavat vaikutusvaltaisia lausuntoja, jotka koskevat euromääräisesti aiempaa huomattavasti suurempia avustuksia.

Malli tukee myös vaatimusta siitä, että valtionhallinnon toimintoja kootaan aluetasolle yhteen nykyistä vahvemmitse kokonaisuuksiksi. Malli lisää taiteen edistämisen vaikuttavuutta ja sitä kautta toimialan arvostuksen kohoamista aluetoimijana. Tiiviillä ja monipuolisella yhteistyöllä sekä yhteisellä resursoinnilla hallinnonalan sisällä ja eri aluetoimijoiden välillä päästään tehokkaampiin ja laadukkaampiin tuloksiin myös alueiden taiteen ja kulttuurin kokonaisuuden edistämässä opetusministeriön asettamien tavoitteiden mukaisesti. Myös hallituksen asettama pitkän tähtäyksen tavoite siitä, että vain puolet avoimeksi tulevista valtion viroista täytetään tulevaisuudessa, korostaa käytettävissä olevien resurssien monipuolisempaa ja tehokkaampaa hyödyntämistä mm. erikoistumista ja poikkialueellista yhteistyötä lisäämällä sekä sisäisessä hallinnossa että paikallis- ja aluetasolla.

Tässä mallissa taiteen edistämisen sisällön kannalta opetusministeriö ja taiteen keskus-toimikunta koordinoivat taiteen ja kulttuurin kehittämistyötä valtakunnallisesti yhteisen

taiteen edistämisen strategian avulla. Vastaavasti alueelliset neuvostot koordinoivat alueellista taiteen ja kulttuurin kehittämistyötä.

Uudistuksen taloudelliset ja muut järjestelyvaikutukset

Lääninhallitusmallin toteuttaminen ei aiheuta taloudellisia vaikutuksia, vaan se voidaan toteuttaa nykyisillä resursseilla. Sen sijaan se tuottaa synergiaetuja, kun olemassa olevia resursseja saadaan yhteiseen käyttöön. Palvelukeskusten perustamisesta aiheutuvia vaikutuksia ei ole mahdollista arvioida tässä vaiheessa.

3.4 Alueellisten taidetoimikuntien yhdistäminen valtion taidetoimikuntalaitoksen kokonaisuuteen, ns. taidetoimikuntamalli

3.4.1 Mallin edellyttämät muutostarpeet

Opetusministeriön hallinnonalan valtakunnalliset ja alueelliset kehittämistavoitteet ja -strategiat, valtionhallinnon ja -talouden kehittämishankkeet sekä erityisesti kulttuuripoliittiset reunaehdot huomioon ottaen on mahdollista kehittää alueellista ja valtakunnallista taiteen edistämistä nykyistä paremmin muodostamalla maahamme sekä hallinnoltaan että toiminnaltaan yhtenäinen taidetoimikuntajärjestelmä. Se pitäisi sisällään nykyistä kiinteämmin alueelliset taidetoimikunnat, valtion taidetoimikunnat ja taiteen keskustoimikunnan. Kehittämismalli keskittyy taidetoimikuntajärjestelmän yhtenäistämiseen lakisääteisten perustehtävien (taiteen edistäminen tukitoimin, asiantuntijatehtävät taide- ja kulttuuripoliitikassa) nykyistä rationaalisempaan organisointiin ja kehittämiseen.

Tämä malli ei pyri ratkaisemaan alueellisen taidehallinnon kokonaisuutta eli kulttuurin väliportaan hallintoa, mutta se kuitenkin huomioi kulttuuri- ja taidealan alueelliseen yhteistyön tarpeen nyt ja erityisesti tulevaisuudessa aluehallinnon yleisten linjausten selkiytymisen yhteydessä.

Keskeinen taidetoimikuntajärjestelmän yhtenäisyyttä lisäävä muutos säädösten tasolla tapahtui vuonna 2000. Tuolloin taiteen keskustoimikunnalle lisättiin tehtävä toimia yhdysiteenä sekä valtion taidetoimikuntien ja alueellisten toimikuntien välillä että näiden ja opetusministeriön välillä. Muutoksella tavoiteltiin jo tuolloin toiminnoiltaan yhtenäisempää taidetoimikuntalaitosta. Tässä mallissa luodaan yksi taiteen edistämisen kokonaisuus: hallinnollisesti ja toiminnallisesti yhtenäinen taidetoimikuntajärjestelmä, jonka tehtävänä on edelleen toteuttaa sekä valtakunnallista että alueellista taiteen edistämistä annettujen lakien ja asetusten mukaisesti. Lisäksi järjestelmässä kiinnitetään entistä paremmin huomiota taiteen saatavuuden turvaamiseen koko maassa sekä otetaan alueellisuusnäkökulma entistä paremmin huomioon kaikessa taiteenedistämistoiminnassa.

Ehdotetun muutoksen toteuttaminen edellyttäisi käytännössä lainsäädännön uudistamista seuraavasti:

1) Perustetaan taidetoimikuntajärjestelmä, johon kuuluu sekä valtakunnallinen että alueellinen taiteenedistäminen ja jota toteuttavat alueelliset taidetoimikunnat sekä valtion taidetoimikunnat yhteistyössä. Taiteen keskustoimikunta toimii keskuselimenä – ei vain "yhdyssiteenä" – valtion taidetoimikuntien lisäksi myös alueellisille taidetoimikunnille. Muutos edellyttää hallinnollisesti alueellisten taidetoimikuntien irrottamista sisäasiainministeriön hallinnonalalta. Alueellisten taidetoimikuntien hallinnollinen henkilöstö siirtyy taiteen keskustoimikunnan alaisuuteen. Taiteen keskustoimikunnasta tehdään tilivirasto.

2) Taiteen edistämisen sisällön kannalta opetusministeriö ja taiteen keskustoimikunta koordinoivat taiteen ja kulttuurin kehittämistyötä valtakunnallisesti yhteiseen taiteen edis-

tämisen strategiaan nojautuen. Strategian perustana ovat valtakunnalliset ja alueelliset taiteen ja sen edistämisen päämäärät ja tavoitteet. Opetusministeriön ja taiteen keskustoimikunnan välillä tehdään tulossopimus, jonka perusteella opetusministeriö osoittaa yhtenäiselle taidetoimikuntalaitokselle taiteen edistämiseen tarkoitettua määrärahan kokonaisuudessaan.

3) Taidetoimikuntajärjestelmällä on kokonaisuudessaan yhteinen toiminta-ajatus ja visio, mm. opetusministeriön kulttuuripoliittisia tavoitteita tukevien strategisten painopisteiden mukaiset yhteiset toiminta- ja resurssitavoitteet.

4) Taiteen keskustoimikunta kartoittaa taidetoimikuntajärjestelmän yhteiset tavoitteet koko toimikuntakentän osalta ja laatii opetusministeriön kanssa yhtenäisen kolmivuotisen tulosneuvotteluasiakirjan. Taiteen keskustoimikunta tekee tulossopimukset alueellisten taidetoimikuntien kanssa ja esityksen koko toimikuntajärjestelmän talousarviosta ja toiminta- ja taloussuunnitelmista sekä valvoo näiden toteutumista.

5) Alueiden omien kulttuuripoliittisten painopistealueiden määrittämisessä otetaan huomioon alueiden erityispiirteet. Malli ei muuta alueellisten taidetoimikuntien itsemääräämisoikeutta minkään nyt olemassa olevan toimintalohkon osalta.

6) Integraation syvyyden varmistamiseksi myös nimityskäytäntöön tulee seuraavat muutokset: A) Alueellisten taidetoimikuntien jäsenten nimitys siirtyy lääninhallituksista opetusministeriölle. Ehdotukset nimitettäviksi henkilöiksi pyydetään edelleenkin alueellisilta taiteen ja kulttuuripolitiikan järjestöiltä ja laitoksilta. B) Keskustoimikuntaan nimitetään alueellisten taidetoimikuntien edustaja tai edustajia (esim. joko alueiden pääsihteerien tai puheenjohtajien tai molempien edustajat) vastaavaan tapaan kuin valtion taidetoimikuntien puheenjohtajien edustus on järjestetty. C) Valtion taidetoimikuntaan tulee nimittää soveltuvasti läänintaiteilijoiden edustajia.

7) Sisäasiainministeriöltä opetusministeriön hallinnonalaan liittyvien resurssisiirtojen lisäksi resurssisiirtoja tehdään myös opetusministeriöltä taiteen keskustoimikuntaan.

3.4.2 Mallin tavoitteet

Mikäli taidetoimikuntalaitos uudistetaan tämän mallin mukaisesti, tuloksena on yhtenäinen, kiinteä valtakunnallinen organisaatorakenne. Alueellisuus voidaan ottaa syvemmin ja tiiviimmin huomioon kaikessa toimikuntajärjestelmän toiminnassa. Järjestelyllä taataan parhaiten myös taiteen tasa-arvoinen saatavuus koko maassa, mikä on opetusministeriön keskeisin taidepoliittinen tavoite.

Taidetoimikuntamalli selkeyttää toimivaltasuhteita opetusministeriön ja sisäasiainministeriön välillä, mutta mallilla voidaan vaikuttaa myönteisesti myös sisällölliseen kehittämiseen. Toimintoja voidaan koordinoida helpommin, ja päällekkäisten toimintojen minimointiin on paremmat mahdollisuudet. Niin valtioneuvoston tarkastajat, valtioneuvoston tarkastusvirasto kuin kansainvälinen arviointityöryhmäkin ovat kiinnittäneet huomiota järjestelmästä puuttuvaan yhtenäisyyteen ja joidenkin toimintojen päällekkäisyyteen. Yhtenäisen järjestelmän avulla on yhtenäisten tietoteknisten järjestelmien myötä helpompi rationalisoida apuraha- ja avustusjärjestelmiä sekä poistaa niistä päällekkäisyyksiä. Näin päästään avustustoiminnassa tasapuolisempaan alueelliseen jakautumiseen.

Mallissa voidaan kehittää apuraha- ja avustustoimintoja (esim. valtakunnallisten kulttuuritapahtumien tukea) sekä sopia yhteisten tavoitteiden ja painopisteiden mukaisista yhteisistä hankkeista ja niiden resursoinnista (esim. läänintaiteilijoiden projekteista ja muista yhteishankkeista tai mahdollisesti läänintaiteilijoiden ja taiteilijaprofessorien yhteistyöstä).

Taidetoimikuntajärjestelmä on erityisesti viime vuosien aikana ollut entistä enemmän opetusministeriön apuna myös strategisissa kysymyksissä. Aktiivinen ja aloitteellinen taidepoliittinen suunnittelutyö on ulottunut laajoista ohjelmista (valtioneuvoston taide- ja taiteilijapoliittiseen ohjelmaan johtanut TAO-prosessi) rajatumpiin aiheisiin (mm. lastenkulttuuripoliittinen ohjelma, arkkitehtuuripoliittinen ohjelma ja muotoilupoliittinen ohjel-

ma). Yhtenäinen taidetoimikuntajärjestelmä kykenee entistä parempiin tuloksiin myös ennakoivassa ohjelmatyössä sekä taiteen kentän kokonaisarvioinnin että alueellisen ulottuvuuden osalta.

Mallin mukaisesti organisoituna sekä toiminnan hallinnollinen että sisällöllinen ohjaus tulee vain yhdeltä hallinnonalalta. Ristiriitaiset tilanteet kahdelta suunnalta tulevasta hallinnollisesta ohjauksesta poistuvat. Lääninhallitusten ohjaus kohdistuu edelleen paikallistason viranomaisiin ja yhteisöihin, jotka tuottavat palveluja toimialueensa asukkaille. Lääninhallitusten ohjauksen tavoitteena on, että asukkaat saavat kulttuurialan palveluja sen määräisinä ja niin laadukkaina kuin lainsäädäntö edellyttää. Alueellisten taidetoimikuntien työ kohdistuu nykyisen lainsäädännön mukaisesti yksittäisiin taiteilijoihin ja muihin taiteen ja kulttuurialan toimijoihin, ei suoraan viranomaistoimijoihin.

Henkilöstöhallinto hoidetaan tässä mallissa taiteen keskustoimikunnassa. Alueellisten taidetoimikuntien hallintohenkilöstö on virkasuhteessa taiteen keskustoimikuntaan, jossa sijaitsee myös alueellisen taidetoimikunnan pääsihteerin esimies. Alueellisen taidetoimikunnan pääsihteerin toimii edelleen alueella esimiesasemassa suhteessa muuhun henkilöstöön. Läänintaiteilijat ovat edelleen työsuhteessa alueelliseen taidetoimikuntaan.

Alueellisten taidetoimikuntien nimittäminen opetusministeriössä luo kokonaisuuden hallintaan kiinteyttä, samoin se, että taiteen keskustoimikuntaan tulee alueellisten taidetoimikuntien edustus. Yhteisyyttä lisää myös se, että taiteenaloimikuntiin nimitetään läänintaiteilijoiden edustajia. Yhtenäisen järjestelmän kiinteys tuo uusia mahdollisuuksia myös sisäiselle ja ulkoiselle viestinnälle ja tiedotukselle sekä tietotekniikkajärjestelmien kehittämiselle. Erityisen tärkeää on, että kiinteämpi järjestelmä helpottaa taiteilijoita ja taidelaitoksia apuraha- ja avustusjärjestelmän hallinnassa.

Opetusministeriön tulosohjausprosessin näkökulmasta malli edistää taidetoimikuntajärjestelmän yhteisen toiminta-ajatuksen ja yhteisten tulevaisuudennäkymien luomista. Lisäksi se antaa uusia mahdollisuuksia ministeriön kulttuuripoliittisten tavoitteiden ja strategisten painopisteiden toteuttamiseen käytännössä. Ministeriö voi entistä paremmin keskittyä strategiaan tehtäviinsä, kun käytännön toimien toteuttajina on entistä vahvempi järjestelmä. Toimikuntajärjestelmä on taidetoimikuntamallin mukaisena valmiimpi ottamaan ministeriöstä myös uusia itsenäisen päätäntävällän alueita, esimerkiksi kansainvälisessä arvioinnissa mainitut valtakunnalliset kulttuuritapahtumat, ylimääräiset taiteilijaeläkkeet sekä sille soveltuvat osansa kansainvälisen yhteistyön koordinoinnista.

Alueellisten taidetoimikuntien osalta tulee edelleenkin ottaa huomioon alueelliset erityispiirteet. Alueilla säilyisi yhteisestä tulossopimusstrategiasta huolimatta valtion taidetoimikuntien tapaan itsenäinen päätösvalta.

Alueelliseen taiteen ja kulttuurin alan yhteistyöhön tulee taidetoimikuntajärjestelmän selkeyttämisen lisäksi luoda omat yhteistyön ratkaisumallinsa tai suosituksensa, joiden suunnittelussa ja toteuttamisessa taidetoimikuntajärjestelmän, erityisesti alueellisten taidetoimikuntien, tulee olla aktiivisesti mukana. Yhteistyötä tulee tehdä laaja-alaisesti ainakin lääninhallitusten sivistysosastojen, maakuntaliittojen ja yhteistyöryhmien sekä säätiöiden ja rahastojen (erityisesti maakuntarahastojen) kanssa. Mikäli alueellisten taidetoimikuntien käyttöön saadaan resursseja monihallinnollisesti ja yhteistyön hengessä esitettyihin suunnittelijoiden virkoihin, alueelliset taidetoimikunnat voivat olla yhteistyössä hyvinkin aktiivisessa roolissa. Asia tulee ratkaista aluehallinnon yleisten linjausten selkeytymisen yhteydessä.

Uudistuksen taloudelliset ja muut järjestelyvaikutukset

Taidetoimikuntamallilla on vain taloudellisia järjestelyvaikutuksia, ei uusien taloudellisten resurssien tarvetta. Mikäli muutos toteutetaan, resursseja tulee siirtää hallinnollisilla järjestelyillä sisäasiainministeriön ja opetusministeriön välillä (alueellisten taidetoimikuntien hallinnollinen henkilökunta sekä tukipalveluista mm. kirjanpito- ja taloushallintoresurssit) sekä opetusministeriön ja taiteen keskustoimikunnan välillä (esim. esittelijäresurssit).

Taidetoimikuntamallin toteuttaminen on ehdollinen resurssisiirtojen osalta. Hallinto-, toimitila-, talous- tai muiden tukitoimien organisoiminen muutoksen siirtymäjaksolla voidaan toteuttaa aluetoimintojen osalta aluksi esimerkiksi ostopalveluina lääninhallituksilta tai vuonna 2006 toimintansa aloittavilta sisäasiainministeriön palvelukeskuksilta. Tietoteknisten järjestelmien koordinoinnin, taloushallinnon tai muiden tukipalvelujen osalta toteutuksen määrittelee myös tulevien palvelukeskusten syntyminen.

4 Mallien edut ja haasteet

Työryhmä on työssään selvittänyt kahta vaihtoehtoista mallia alueellisten taidetoimikuntien toiminnan kehittämiseksi. Luvussa 3 on esitelty mallit ja niillä tavoiteltava tila. Tässä luvussa pohditaan mallien etuja ja haasteita.

4.1 Alueellisten taidetoimikuntien yhdistäminen kiinteämmin lääninhallitukseen, ns. lääninhallitusmalli

4.1.1 Mallin edut

1. Malli on organisatorisesti ja sääösteknisesti mahdollinen toteuttaa. Malli on käytännössä kokeiltu alueellisten liikuntaneuvostojen työssä, ja sen kustannusvaikutukset ovat luotettavasti tiedossa.

Lääninhallitusmallin aiheuttamat siirtymävaiheen käytännön toimenpiteet on helppo toteuttaa, koska suurin siirto olisi läänintaiteilijoiden ottaminen lääninhallituksen palvelussuhteeseen. Uusia toimitiloja ei ole tarpeen hankkia malliin siirtymisen johdosta, vaan toimitilojen kehittäminen olisi osa normaalia toimintaa. Siirtymävaiheessa ei myöskään välttämättä tarvittaisi määrärahasiirtoja suuntaan tai toiseen. Uusia hallinnon rakenteita ei tarvitse perustaa. Hallinnon tukipalvelut ovat olemassa ja hyväksikäytävissä. Hallintomenojen yksiselitteisempi jakautuminen niin, että lääninhallitus vastaisi hallintomenoista kaikilta osin, voitaisiin ratkaista joko mallin toteutuksen yhteydessä tai jättää myöhempään tarkasteluun. Hallinto-, ohjaus- ja päätöksentekomalli on myös käytännössä kokeiltu alueellisten liikuntaneuvostojen työssä, jossa se on toiminut hyvin. Malli vaatii luonnollisesti taide- ja kulttuurialan vaatimusten huomioon ottamista yksityiskohdissa. Malli ei muuttaisi valmisteluvastuuta ja säilyttäisi alueellisella neuvostolla asiantuntija- ja vaikutusvallan.

2. Malli tukee hallituksen linjauksia hallinnon kehittämisestä ja tuottavuuden parantamisesta.

Malli tukee vaatimusta siitä, että valtionhallinnon toimintoja kootaan aluetasolle yhteen nykyistä vahvemmiksi kokonaisuuksiksi. Myös hallituksen asettama pitkän tähtäyksen tavoite siitä, että vain puolet avoimeksi tulevista valtion viroista täytetään tulevaisuudessa, korostaa käytettävissä olevien resurssien monipuolisempaa ja tehokkaampaa hyödyntämistä mm. erikoistumista ja poikkihallinnollista yhteistyötä lisäämällä sekä sisäisessä hallinnossa että paikallis- ja aluetasolla.

3. Malli selkeyttäisi esimiessuhteisiin liittyvät ongelmat ja yksinkertaistaisi opetusministeriön tulosoajasta.

Taide- ja kulttuuriasioiden liittäminen hallinnollisesti osaksi sivistysosaston organisaatiota ja toimintaa selkeyttäisi henkilöstön välittömän esimiehen aseman. Alueellisella taideneuvostolla ei olisi enää esimiestehtäviä, jotka eivät sen luonteeseen hyvin kuulu. Opetusministeriön tulosoajasta aluehallintoon olisi yksinkertaisempaa, koska ohjattavia yksiköitä olisi vain viisi. Ohjaus olisi myös kattavaa lääninhallituksen vastuulla olevan sivistystoimen osalta.

4. Malli antaisi opetusministeriölle ja taiteen keskustoimikunnalle riittävästi mahdollisuuksia taiteen edistämisen sisällön kannalta valtakunnalliseen strategiseen linjaukseen ja koordinointiin ja olisi kuitenkin keskustasolla kevyt.

Hallituksen linjausten mukaisesti ministeriöiden toimintaa tulee kehittää niin, että ne keskittyvät ydintehtäviin. Myös pääkaupunkiseudulla olevan valtion muun keskushallinnon toimintojen alueellistamista edistetään eri toimenpitein. Tässä mallissa voidaan toteuttaa mietinnön luvussa 3.2. todetut kulttuuripolitiikan reunaehdot.

5. Malli vahvistaisi lääninhallituksen sivistystoimen voimavaroja ja antaisi hyvät mahdollisuudet tehokkaampaan voimavarojen käyttöön alueellisessa taidehallinnossa.

Malli lisäisi koko sivistystoiminnan ja siten myös taiteen edistämisen resursseja ja voimavaroja. Toimenpiteellä edistettäisiin hallituksen asettamaa tavoitetta siitä, että koulutus-, kulttuuri- ja vapaa-aikapalveluiden verkostoa alueellisena innovaatio- ja vetovoimatekijänä tuetaan. Opetusministeriön aluekehittämisstrategian mukaan osaamisen ja kulttuuri-, sivistys- ja hyvinvointipalvelujärjestelmän kehittäminen on keskeinen keino vaikuttaa alueiden kehitykseen. Tässä mallissa tuodaan koko läänin ja sivistysosaston resurssit ja yhdysverkostot paremmin myös alueellisten taideneuvostojen käyttöön.

6. Malli yhdenmukaistaisi talous- ja henkilöstöhallinnon toimenpiteet kaikissa läänin alue-neuvostoissa sekä nopeuttaisi ja helpottaisi myös valtakunnallista yhdenmukaisuutta siltä osin kuin se on tarpeen.

On arvioitavissa, että malli toisi parannuksia talous- ja henkilöstöhallinnon nykytilaan, koska lääninhallituksissa esiintyy erilaisia ratkaisuja talous- ja henkilöstöhallinnon asioissa.

4.1.2 Mallin haasteet

1. Malli tällaisenaan voi heikentää alueellisen taiteen edistämijärjestelmän vakautta.

Malli noudattaisi alueellisia liikuntaneuvostoja koskevia säädöksiä. Käytännössä läänin taide- ja kulttuurineuvoston asettaisi lääninhallitus ja niiden asettaminen perustuisi vapaaehtoisuuteen. Ellei neuvostoista tai niiden määrästä säädettäisi erikseen opetusministeriön päätöksellä, ei niiden määrä tulevaisuudessa välttämättä vastaisi nykyistä alueellisten taidetoimikuntien määrää. Alueasiantuntemus vähenisi, jos esimerkiksi Etelä-Suomen läänin alueella toimisi vain yksi taide- ja kulttuurineuvosto (vrt. alueellinen liikuntaneuvosto) nykyisen kolmen alueellisen taidetoimikunnan sijaan.

2. Tulosohejaus saattaa jäädä hyvin yleiselle tasolle.

Taiteen edistämisen valtakunnallinen ohjaus ja koordinointi on haaste tulosohejaukselle. Epäselvää on, miten ministeriön strategiat ja painopisteet tulosohejauksessa välittyisivät neuvostoille, ja toisaalta, miten neuvostojen tavoite- ja strategiakeskustelut olisivat siirrettävissä opetusministeriön ja lääninhallitusten välisiin tulosohejaukseluihin. Vaarana on, että tulosohejaus jäisi hyvin yleiselle tasolle. Samalla myös taide- ja kulttuurialan luottamustoimiset asiantuntijat menettäisivät valtaosan tulosohejaukselu- ja muista vaikutusmahdollisuuksistaan, koska kulttuurin ja taiteen määrärahat eri lääninhallituksille jaettaisiin lääninhallitusten ja opetusministeriön keskinäisiin neuvotteluihin. Lääninhallitus edustaisi niissä kaikkia alueensa neuvostoja, joten ratkaistavaksi tulisi myös määräraha-jako yhden läänin alueella olevien neuvostojen välillä.

3. Taiteen edistämisen muodot voivat kaventua.

Ongelmaksi voisi muodostua taiteen edistämisen muotojen kaventuminen taloudellisen tuen myöntämiseen, lausuntojen antamiseen ja läänintaiteilijatyöhön. Tällä hetkellä alueellisten taidetoimikuntien yksi olennainen taiteen edistämisen muoto on yksin tai yhteistyössä muiden toimijoiden kanssa toteutettavat projektit. Lääninhallituksen toimintamuotoihin ei varsinaisesti kuulu projektien toteuttaminen, vaan se osallistuu projektitoimintaan lähinnä hallinnollisesti. Lisäksi lääninhallituksen sivistysosaston nykyinen kosketuspinta on kunnissa ja muissa viranomaisissa, kun taas alueellisen taiteen edistämisen kohderyhmä ovat yksityishenkilöt ja kentän muut toimijat.

4. Mallissa vertaisarvioinnin sijaan vahvistuu virkamiesnäkökulma.

Vaarana on, että lääninhallituksen virkamies vastaisi aluetasolla taiteeseen liittyvistä strategioista ja neuvostojen päätöksistä, vaikka luottamushenkilöelimelle olisikin varattu lausuntomahdollisuus. Taidehallinnon lähtökohdat ovat toistaiseksi olleet päinvastaisia. Tämä on mallin yksi keskeisimmistä ongelmista, sillä vertaisarviointi on nykyisen taiteen edistämijärjestelmän merkittävin ominaisuus. Vaikka malli toisaalta voi lisätä taiteen edistämisen resursseja, on mahdollista, että taidetoimikuntien muuttuminen neuvostoiksi saattaisi vähentää käytössä olevia asiantuntevia luottamushenkilöresursseja.

5. Taiteenalojen monipuolinen asiantuntemus voisi vähentyä.

Uudessa mallissa vähenisivät luottamushenkilöiden mahdollisuudet vaikuttaa päätöksentekoon. Läänin taide- ja kulttuurineuvosto antaisi vain lausuntoja eikä tekisi päätöksiä. Päätöksentekijänä olisi virkamies. Vaarana saattaa olla, että uusia luottamushenkilöitä ei saataisi neuvostoihin, koska pelkkä lausuntojen antaminen ei olisi houkuttelevaa.

vaa eikä motivoivaa. Luottamushenkilöt eivät voisi vakuuttua siitä, että heidän asiantuntemustaan todella hyödynnettäisiin pelkässä lausunnonantomenettelyssä. Tässä mallissa heidän mahdollisuutensa vaikuttaa alueensa ammatilliseen taiteen edistämiseen jäisi heikoksi. Luottamushenkilöiden sitouttaminen neuvostojen toimintaan ja niiden monipuolinen asiantuntemus voisi vaarantua.

6. Mallissa ei ole selvitetty taiteen keskustoimikunnan ja alueneuvostojen yhteistyön muotoja.

Mallissa taiteen keskustoimikunta ohjaa ja neuvoo alueellisia taidetoimikuntia nykyistä enemmän. Tavoitteena tulisi kuitenkin mieluummin olla molemminpuolinen vuorovaikutus. Nykyään tavoitteena on vahvistaa laaja-alaisesti erilaista taideyhteistyötä koko maassa ja kansainvälisesti. Lisäksi tavoitteena on, että apurahajärjestelmässä olisi mahdollisuus myöntää kohdeapurahoja myös sellaisille työryhmille, joiden jäsenet olisivat useamman kuin yhden taidetoimikunnan tai läänin alueelta. Esitetyssä mallissa näiden tavoitteiden saavuttaminen voisi olla vaikeaa.

4.2 Alueellisten taidetoimikuntien yhdistäminen valtion taidetoimikuntalaitoksen kokonaisuuteen, ns. taidetoimikuntamalli

4.2.1 Mallin edut

1. Malli tukee hallinnollisesti ja toiminnallisesti yhtenäisen taidetoimikuntalaitoksen muodostumista.

Mallissa luotaisiin yksi taiteen edistämisen kokonaisuus: yhtenäinen taidetoimikuntalaitos, jonka keskuselin olisi taiteen keskustoimikunta. Käytännössä alueelliset taidetoimikunnat liitettäisiin taiteen keskustoimikuntaan hallintonsa osalta. Lisäksi taiteen keskustoimikuntaan perustettaisiin 13 alueyksikköä, mikä myötäilisi opetusministeriön päätöstä alueellisten taidetoimikuntien toiminta-alueista vuodelta 1998. Yksikköjen vastuulla olisi alueellisia ja valtakunnallisia tehtäviä. Alueyksiköt vahvistaisivat taiteen keskustoimikunnan alueellista ulottuvuutta ja palvelujen saatavuutta koko Suomessa. Malli selkeyttää järjestelmää, luo sille yhteisen toiminta-ajatuksen ja näkemyksen tulevaisuudesta. Myös opetusministeriön kulttuuripoliittisia tavoitteita tukevat strategiset painopisteet yhdenmukaistuvat. Yhtenäinen taidetoimikuntajärjestelmä kykenee entistä parempiin tuloksiin myös ennakoivassa ohjelmatyössä sekä taiteen kentän kokonaisarviointiin että alueellisen ulottuvuuden osalta.

2. Yhtenäisellä rakenteella parannetaan sisällöllistä kehittämistä.

Muutos edistää entistä laajapohjaisemman yhteisen taidepoliittisen strategisen ohjelmatyön synnyttämistä. Toimintoja voidaan koordinoida ja päällekkäisiä toimintoja minimoida nykyistä helpommin. Mallissa voidaan kehittää apurahoja ja avustustoimintoja sekä sopia yhteisiä tavoitteita ja painopisteitä toteuttavista hankkeista ja niiden resursoinnista.

3. Yhtenäinen rakenne on taiteilijan ja taiteen kentän eduksi.

Kiinteämpi rakenne helpottaa taiteilijaa ja taidelaitoksia apuraha- ja avustusjärjestelmien hallinnassa. Yhtenäisen järjestelmän kiinteys tuo uusia mahdollisuuksia myös sisä-

selle ja ulkoiselle viestinnälle. Lähtötulevaisuudessa käyttöön tulevien sähköisten hakumenetelmien tai muiden tarvittavien tietoteknisten järjestelmien kehittäminen on luontevaa yhteisessä rakenteessa.

4. Nimityskäytännön muuttaminen vahvistaa yhtenäistä rakennetta.

Mallissa esitetään, että alueellisten taidetoimikuntien jäsenet määrää opetusministeriö kuultuaan alueellisten taiteen ja kulttuuripolitiikan järjestöjen ja laitoksien ehdotuksia nimitettäviksi henkilöiksi. Koordinointi tapahtuisi taiteen keskustoimikunnassa. Nimityskäytännön yhtenäistyessä voidaan myös edistää luontevaa liikkumista alueellisen taidetoimikunnan jäsenyydestä eri taiteenalojen taidetoimikuntiin ja taiteen keskustoimikuntaan. Nykyisin tällainen tilanne on hyvin harvinainen. Taiteen keskustoimikunnassa tieto aluetason taiteenedistämistyöstä lisääntyy oleellisesti. Tällöin myös paranevat mahdollisuudet lähentää alue- ja keskustasoa toisiinsa.

5. Malli säilyttää alueellisten taidetoimikuntien itsenäisyyden.

Vaikka mallissa alueelliset taidetoimikunnat liitetään taiteen keskustoimikuntaan, säilyttäisivät alueelliset taidetoimikunnat luottamushenkilöorganisaatioina omien taiteenedistämismäärärahojensa käyttöä koskevan autonomiansa. Tulohjaus siirtyy käytäväksi taiteen keskustoimikunnan kanssa, mutta opetusministeriön strateginen ohjaus välittyisi myös alueille.

Malli on kehitettävissä sellaiseksi taiteenedistämisyjärjestelmäksi, jossa voidaan ottaa huomioon koko maan taiteilijakunnan ja taiteen edistämisen edut samanaikaisesti ja joka edelleen on perustaltaan aluepoliittinen ja parhaiten vähentää taiteilijoiden keskittymistä pääkaupunkiseudulle tai muutamaaan aluekeskukseen. Se turvaa myös ammattitaiteilijoiden näkyvyyden ja palvelut koko maassa ja toimii luontevana jatkona tähänastiselle taiteenedistämistyölle, mutta antaa mahdollisuudet korjata yhteistyön puutteet ja mahdolliset, nimenomaan aluetasolla olevat heikkoudet.

6. Alueellisten taidetoimikuntien asema alueellisena toimijana vahvistuisi.

Alueellisten taidetoimikuntien liittäminen taiteen keskustoimikunnan yhteyteen mallissa esitetyllä tavalla säilyttää yhteyden aluetason taiteilijoihin, kulttuuri- ja taidetoimijoihin ja maakunnallisiin ja kunnallisiin päätösorganisaatioihin. Alueellisella taidetoimikunnalla on tässä mallissa myös taiteen ja kulttuurin aluekehittämistyössä tarvittavaa alueellista motivaatiota, tietoa ja osaamista ja hyvät mahdollisuudet vaikuttaa toimialueellaan suoraan eri päättäjätasolla lausunnoin, aloittein ja osallistumalla työryhmiin ja toimielimiin.

7. Malli tukee hallituksen linjauksia hallinnon kehittämisestä ja tuottavuuden parantamisesta.

Malli tukee hallituksen asettamaa pitkän tähtäyksen tavoitetta siitä, että vain puolet avoimeksi tulevista valtion viroista täytetään tulevaisuudessa. Tämä myös korostaa käytettävissä olevien resurssien monipuolisempaa ja tehokkaampaa hyödyntämistä mm. erikoistumista ja poikkihallinnollista yhteistyötä lisäämällä sekä sisäisessä hallinnossa että paikallis- ja aluetasolla.

4.2.2 Mallin haasteet

1. Malli edellyttäisi tiliviraston perustamista.

Alueellisten taidetoimikuntien siirtäminen taiteen keskustoimikunnan yhteyteen hallinnollisesti edellyttäisi myös vastuiden siirtymistä. Toimisto- ja tilinpitotehtävät, henkilöstöhallinto ja taiteen edistäminen kokonaisuudessaan hoidettaisiin taiteen keskustoimikunnassa. Tämä tarkoittaisi, että myös vastuu edellä mainituista toiminnoista tulisi olla taiteen keskustoimikunnalla. Käytännössä malli edellyttäisi, että taiteen keskustoimikunnasta tehtäisiin tilivirasto. Tilivirastokysymys kytkeytyy suunnitelmiin valti-onhallinnon palvelukeskusten perustamisesta. Opetusministeriön hallinnonalan osalta palvelukeskusasia on toistaiseksi avoin. Tästä johtuen tiliviraston perustamista koskevat kysymykset, mm. kustannukset ja resursointi, edellyttävät laajempaa selvitystyötä.

2. Malli edellyttäisi selvitystä siitä, onko muutoksessa kyse olemassa olevan toiminnan merkittävästä uudelleenorganisoinnista ja tuleeko taiteen keskustoimikunnan sijoittamispaikka sen johdosta myös selvittää.

Valtion yksikköjen ja toimintojen sijoittamista koskevasta toimivallasta annetun asetuksen (567/2002) mukaan asianomaisen ministeriön on aina selvitettävä valtion keskushallinnon yksikköjen ja valtakunnallisten tai keskitetysti hoidettavien valtion toimintojen sijoittamismahdollisuudet pääkaupunkiseudun sijasta maan muihin osiin, erityisesti aluekeskuksiin, kun 1) perustetaan uusi yksikkö tai toiminto, 2) laajennetaan olemassa olevaa toimintaa olennaisesti tai 3) organisoidaan olemassa olevaa toimintaa merkittävästi uudelleen. Kehittämismallissa voi olla kyse vaihtoehdosta 3, koska mallin mukaan perustettaisiin uusi keskushallintotason toiminto. Tällöin taiteen keskustoimikunnan sijoittamispaikka tulisi selvittää.

3. Mallissa syntyisi pieniä valtion aluehallinnon yksiköitä.

Mallissa alueelliset taidetoimikunnat olisivat erillisiä ja pieniä yksiköitä alueilla. Valti-onhallinnon linjausten kannalta tämä olisi ongelmallista, mutta toisaalta pienten yksikköjen perustaminen ei ole mahdotonta. Muilla hallinnonaloilla toimintojen alueellistaminen on myös käynnistynyt, ja sosiaali- ja terveystoimen sektorilla asia on varsin ajankohtainen. Esimerkiksi Stakes on perustamassa alueyksiköitä maakunnallisiin keskuksiin.

4. Mallissa perustettaisiin uusi keskushallintotason toiminto ja tehtäviä delegoitaisiin ylöspäin.

Mallissa uudistetaan valtakunnallista ja alueellista taiteen edistämistä perustamalla yhtenäisen taidetoimikuntajärjestelmä. Käytännössä tämä tarkoittaa alueellisten taidetoimikuntien liittämistä taiteen keskustoimikuntaan, joka on keskushallintotason toimija. Tätä voidaan tulkita siten, että kyse olisi uuden keskushallintotason toimijan perustamisesta ja aluehallinnon päätäntävaltaa keskitettäisiin ylöspäin. Toisaalta mallin voisi nähdä pyrkivän hajauttamaan tehtäviä alueille yhtenäisyyden lisäämisen ja päällekkäisyyksien karsimisen myötä. Lisäksi on hyvä huomata, että alueilla jo olevat tehtävät jäisivät sinne edelleen.

5 Esitys opetusministeriölle alueellisen taidehallinnon uudistamiseksi

Työryhmän tehtävänä oli tehdä esityksenä ministeriölle alueellisen taiteen edistämisjärjestelmän kehittämiseksi resursoinnin ja hallinnollisen aseman osalta.

Työryhmä on toimeksiantonsa mukaisesti selvittänyt sekä henkilöstö- että määräraha-resursseja, olemassa olevaa yhteistyötä sekä hallinnollista asemaa ja esittää ministeriölle seuraavaa:

1. Työryhmä yhtyy opetusministeriön näkemykseen siitä, että alueellisille taidetoimikunnille suunnattua taiteenedistämismäärärahaa tulisi kasvattaa siten, että se kasvaisi vuosittain noin 300 000 €ollen vuonna 2009 noin 6,1 miljoonaa euroa. Hallintomäärärahaa tulisi puolestaan tarkistaa siten, että siinä huomioidaan mm. yleinen kustannustason nousu.

Tehdyistä selvityksistä käy ilmi, että alueellisten taidetoimikuntien toimintaa rajoittavaksi tekijäksi on koettu aliresursointi. Huolimatta siitä, että opetusministeriö on kasvattanut määrärahaa (n. 24 %) tasaisesti vuodesta 1999, jää yksittäisen toimikunnan osuus kasvusta edelleen suhteellisen pieneksi. Kun lisäksi otetaan huomioon, että hallintomäärärahassa ei ole ollut kasvua, on toimikuntien vaikea vastata kehittämishaasteisiin, joita mm. EU on tuonut mukanaan.

2. Työryhmä kannattaa sitä, että jatketaan henkilöstörakenteen kehittämistä vastaamaan järjestelmälle esitettyjä haasteita resurssien puitteissa.

Alueellisten taidetoimikuntien hallintohenkilöstön määrä on pysynyt niiden olemassaolon aikana muuttumattomana, ja se tulisikin saattaa vastaamaan nykypäivän tehtäviä. Opetusministeriö on esittänyt yhden uuden viran perustamista jokaiseen toimikuntaan, yhteensä 13 henkilötyövuotta. Tämä ei ole toistaiseksi toteutunut. Alueelliset taidetoimikunnat ovat pystyneet hyödyntämään monipuolisesti lyhytaikaisia työsuhteita palkkaamalla harjoittelijoita, asiantuntijoita ja projektisuunnittelijoita työmarkkinatuella.

Tätä tulisi voida jatkaa. Läänintaiteilijajärjestelmään ollaan tyytyväisiä. Läänintaiteilijat ovat huomattava resurssi alueellisille taidetoimikunnille taiteen edistämistyössä. Läänintaiteilijoiden määrä ei ole maksimaalisesti ollut käytössä, joten sen perusteella voitaneen katsoa valtion talousarviossa todettu taiteilijoiden henkilötyövuosimäärä riittäväksi.

Alueellisten taidetoimikuntien luottamushenkilöt ovat huomattava resurssi toimikunnan työhön. Tilanne vaihtelee toimikunnittain ja alueittain ja vaikuttaa myös toimikunnan henkilöstötarpeisiin. Toimikunnissa nykyisin varsin keskeistä taidetoimikunnan luottamushenkilöiden korvauksetonta työpanosta ei kuitenkaan voida korvata pelkällä hallinnollisella henkilöstöllä.

3. Yhteistyötä taidetoimikuntajärjestelmän sisällä yhtenäisyyden vahvistamiseksi tulee kehittää. Alueellista taiteen edistämistä tulee tukea mm. mahdollisin resurssilisäyksin.

Alueelliset taidetoimikunnat ovat kokeneet yhtenäisyyden puutetta taidetoimikuntalaitoksen sisällä. Hallinnonalalla on viime vuosina pyritty tekemään useita parannuksia yhtenäisyyden lisäämiseksi mm. laatimalla yhteiset budjettitavoitteet sekä tulossopimusmallit. Lisäksi on uudistettu ja yhtenäistetty toimintakertomuksia. Erityisesti taiteen keskustoimikunta on ryhtynyt toimenpiteisiin yhteistyön lisäämiseksi alueellisten taidetoimikuntien ja taiteen keskustoimikunnan ja valtion taidetoimikuntien kanssa. Tätä työtä tulee edelleen jatkaa.

Alueellisten taidetoimikuntien näkyvyydestä ja toiminnan määrästä ollaan alueilla kahta mieltä. Toisaalta taidetoimikuntien verkottuminen koetaan vähäiseksi ja toisaalta alueellisten taidetoimikuntien antamien selvitysten perusteella nähdään yhteistyötä alueella kuitenkin olevan. Taidetoimikuntien kytkentöjä aluepoliittisiin muutosprosesseihin tulee lisätä mm. kasvattamalla toimikuntien resursseja.

4. Alueelliset taidetoimikunnat tulee yhdistää taiteen keskustoimikunnan yhteyteen sekä hallinnollisesti että toiminnallisesti.

Alueellisten taidetoimikuntien hallinnolliseen asemaan on otettu kantaa usein. Vuoroin on esitetty alueellisten taidetoimikuntien kytkemistä toiminnallisesti tai hallinnollisesti tai molemmilla tavoilla joko tiukemmin lääninhallituksiin tai taiteen keskustoimikuntaan. Hallinnollisen aseman uudistamiseksi työryhmä päätti selvittää kahta vaihtoehtoa mallia. Työryhmä on selvitystyön tuloksena päättänyt kannattamaan alueellisten taidetoimikuntien kytkemistä sekä toiminnallisesti että hallinnollisesti taiteen keskustoimikunnan yhteyteen. Tätä mallia kannattivat puheenjohtajan lisäksi työryhmän jäsenistä Hannu Saha, Arja Laitinen sekä Hannele Yrjö-Koskinen. Toimikuntien kytkemistä kiinteämmin lääninhallituksiin kannattivat Matti Korkealehto ja Juha Mäntyvaara.

Lähteet

Alueelliset taidetoimikunnat. Valtiontalouden tarkastusviraston tarkastuskertomus 29/2002.

Alueellisten kulttuuripalveluiden työryhmän muistio. Opetusministeriön työryhmien muistioita 1993:33.

Alueiden vahvuudeksi. Kulttuuri-, liikunta- ja nuorisopolitiikan aluekehittämisen toimenpideohjelma – linjauksia ja painopisteitä vuosille 2003–2013. Opetusministeriön julkaisuja 2003:22. <http://www.minedu.fi/julkaisut/kulttuuri/2003/opm22/kuvailu.html>

An International Evaluation of the Finnish System of Arts Councils. Opetusministeriön julkaisuja 2004.3. <http://www.minedu.fi/julkaisut/kulttuuri/2004/opm3/tiivistelma.html>

Lääninhallitusten voimavarasuunnitelma 2.6.2004. Opetusministeriö.

Taide on mahdollisuuksia. Ehdotus valtion taide- ja taiteilijapoliittiseksi ohjelmaksi. Taide- ja taiteilijapoliittinen toimikunta TAO. Opetusministeriö 2002. <http://www.minedu.fi/opm/kulttuuri/ohjelmatyo/tao.html>

Taiteen keskustoimikunnan lausunto opetusministeriölle 31.8.2004 (5/021/2004). Opetusministeriö.

Tehtävien delegointi- ja alueellistamismahdollisuudet sekä ydintoiminnan kehittäminen opetusministeriössä. Opetusministeriön työryhmämuistioita ja selvityksiä 2003:23. <http://www.minedu.fi/julkaisut/hallinto/index2003.html>

Valtioneuvoston periaatepäätös taide- ja taiteilijapolitiikasta. Statsrådets principbeslut om konst- och konstnärspolitiken. Opetusministeriön julkaisuja 2003:20. <http://www.minedu.fi/opm/kulttuuri/ohjelmatyo/tao.html>

Valtioneuvoston päätös 817/1997 alueellisten taidetoimikuntien lukumäärästä ja toimialueista. <http://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/1997/19970817>

Valtiontilintarkastajien kertomus vuodelta 2003. Helsinki: Edita. <http://www.eduskunta.fi/fakta/vtilt/Vttk2003.pdf>

9/040/2005V

Liite 1

ERIÄVÄ MIELIPIDE

Allekirjoittaneet eivät yhdy työryhmän ehdotukseen, että alueelliset taidetoimikunnat erotettaisiin lääninhallitusten yhteydestä kokonaan ja yhdistettäisiin osaksi taidetoimikuntajärjestelmää, jonka keskuselimenä toimisi Taiteen keskuslaitos.

Mielestämme luontevampi ja mm. hallituksen hallinnon kehittämistä koskevat linjaukset toteuttava ratkaisu olisi alueellisten taidetoimikuntien liittäminen nykyistä kiinteämmin osaksi lääninhallitusten sivistysosastoja ja niiden tehtäväkenttää. Tämä ratkaisu olisi turvallinen ja hallintokustannuksia säästävä ja tarjoaisi siten paremman mahdollisuuden panostaa sekä avustusvaroja että asioiden valmistelutukea toiminnan tarkoituksen, eli taiteen edistämiseen. Lisäksi ratkaisu turvaa taiteen edistämisen sisällön kehittämisen yhtä hyvin kuin työryhmän valitsema malli. Taiteen ja kulttuurin selkeästi linjatut valtakunnalliset strategiat ja opetusministeriön jäntevä tulosohjaus muodostavat hyvän kehikon alueelliselle toiminnalle.

Alueellisten taidetoimikuntien nivominen lääninhallitusten sivistysosastoihin olisi myös luonteva askel lääninhallitusten johdonmukaisessa kehittämisessä opetus-, liikunta- ja kulttuurihallinnon alueellisena edistäjänä ja asiantuntijana sekä opetusministeriön hallinnonalan alueellisena viranomaisena.

Työryhmän ehdottama ratkaisu tosin kokoaa taidehallintoa, mutta tuo keskushallintoon lisää tehtäviä ja uuden keskusviraston ja aluetasolle uuden valtion pienten alueyksiköiden joukon. Ratkaisu sisältää siten uhkan paitsi siirtymäkauden kustannuksista myös hallintokustannusten yleisestä kasvusta, koska taiteen keskushallintoa on vahvistettava sitä varten, että se pystyy ottamaan vastuun myös alaisestaan hallinnosta.

Helsingissä 31.10.2005

Matti Korkealehto

Hämeenlinnassa 31.10.2005

Juha Mäntyvaara

Liite 2

Läänintaiteilijoiden määrä toimikunnittain 14.9.2005

<i>Alueellinen taidetoimikunta</i>	<i>Läänintaiteilijoiden määrä</i>	<i>Läänintaiteilijoiden enimmäismäärä*</i>
Etelä-Savo	3	4
Häme	3	3
Kaakkois-Suomi	3	3
Keski-Suomi	3	4
Lappi	4	4
Oulun lääni	3	4
Pirkanmaa	3	3
Pohjanmaa	4	4
Pohjois-Karjala	4	4
Pohjois-Savo	3	4
Satakunta	3	3
Uusimaa	3	3
Varsinais-Suomi	3	3
<i>yhteensä</i>	<i>42</i>	<i>46</i>

* Läänintaiteilijoiden enimmäismäärä taidetoimikunnittain määritellään vuotuisessa opetusministeriön päätöksessä käyttöön asetetuista taiteenedistämismäärärahoista ja läänintaiteilijoiden henkilötyövuosista. Valtion talousarviossa ohjaavien läänintaiteilijoiden enimmäismäärä on 49 vuodelle 2005.

Liite 3

Määrärahojen jakautuminen toimikunnittain vuonna 2005

Uusimaa yhteensä	394 000	mom. 29.90.52.22	340 077	mom. 29.90.21.453	923
Häme	360 000		306 077		53 923
Kaakkois-Suomi	340 000		286 077		53 923
Pirkanmaa	390 000		336 077		53 923
Keski-Suomi	350 000		296 077		53 923
Pohjanmaa	398 000		344 077		53 923
Satakunta	340 000		286 077		53 923
Varsinais-Suomi	405 000		351 077		53 923
Etelä-Savo	346 000		292 077		53 923
Pohjois-Karjala	354 000		300 077		53 923
Pohjois-Savo	369 000		315 077		53 923
Oulun lääni	369 000		315 077		53 923
Lappi	406 000		352 076		53 924
yhteensä	4 821 000		4 120 000		701 000

Hallintomäärärahan jakautuminen toimikunnittain vuonna 2005:

Uusimaa yhteensä	38 684	josta tilavuokriin	4134	muut toimintamr	34 550
Häme	38 875		1 800		37 075
Kaakkois-Suomi	34 559		1 309		33 250
Pirkanmaa	45 368		7 602		37 766
Keski-Suomi	53 518		4 530		48 988
Pohjanmaa	52 075		5 150		46 925
Satakunta	53 785		2 442		51 343
Varsinais-Suomi	40 560		3 537		37 023
Etelä-Savo	54 786		8 900		45 886
Pohjois-Karjala	50 165		8 580		41 585
Pohjois-Savo	54 752		13 000		41 752
Oulun lääni	46 134		4 584		41 550
Lappi	75 717		9 796		65 921
yhteensä	638 979		75 364		563 615

Liite 4

Alueellisten taidetoimikuntien määrärahojen kehitys 1999–2005

Taiteen edistämisen määrärahojen kehitys pysyi pitkään paikallaan, mutta vuoden 1999 jälkeen on alkanut tapahtua hidasta kehitystä seuraavasti:

1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005
3 950 000	3 950 000	4 121 000	4 121 000	4 121 000	4 621 000	4 921 000

Kasvua on siis ollut noin 24,5 %. Määrärahasta noin 1,7 miljoonaa euroa menee läänintaitelijoiden palkkoihin.

OPETUSMINISTERIÖ

Undervisningsministeriet

MINISTRY OF EDUCATION

Ministère de l'Éducation

ISBN 952-485-055-9 (nid)

ISBN 952-485-056-7 (PDF)

ISSN 1458-8102

Julkaisumyynti:

Yliopistopaino
PL 4 (Vuorikatu 3)
00014 Helsingin Yliopisto
puhelin (09) 7010 2363
faksi (09) 7010 2374
books@yopaino.helsinki.fi
www.yliopistopaino.helsinki.fi

Bokförsäljning:

Universitetstryckeriet
PB 4 (Berggatan 3)
00014 Helsingfors Universitet
telefon (09) 7010 2363
fax (09) 7010 2374
books@yopaino.helsinki.fi
www.yliopistopaino.helsinki.fi